

පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි මාර්ග සංවර්ධනය පිළිබඳ විමර්ශනාත්මක අධ්‍යයනයක්

චන්දන රෝහණ විතානාවිචි

හැඳින්වීම

ශ්‍රී ලංකාවේ පුරාණ ශිෂ්ටාචාරයේ අනන්‍යතාව ප්‍රකට කරවන ප්‍රධාන සාධකයක් වන්නේ ඊට උරුම වූ වාරි සංස්කෘතිය යි. වී වගාව ප්‍රධාන කොටගත් පැරැන්නන් සිය ජනාවාස සඳහා වඩාත් යෝග්‍ය භූමිය ලෙස තෝරාගත්තේ මෙරට වියළි කලාපීය ප්‍රදේශය යි. කෘෂි කර්මාන්තයට යෝග්‍ය භෞතික හා ස්වභාවික සම්පත් කලාපයේ නොමදව පිහිටා තිබීම එයට හේතු වී තිබේ. එසේ වුවද වී වගාවට අවශ්‍ය ජලය උවමනා විටක සම්පාදනය කරගැනීම මෙම කලාපයේ පැවති ප්‍රධාන අභියෝගය විය. එයට හේතුවී ඇත්තේ මෙම කලාපයේ පවතින දීර්ඝ කාලීන නියං සමය යි. ජනාවාස ව්‍යාප්තව පැවති වියළි කලාපය ආවරණය වන පරිදි ක්‍රමවත් වාරි කර්මාන්ත ජාලයක් සෘජු රාජ්‍ය මැදිහත්වීම මත ක්‍රමිකව ගොඩනැගීම කෙරෙහි මෙම හේතුව බලපා තිබේ. මෙම පර්යේෂණ පත්‍රිකාව මගින් ඉදිරිපත් කිරීමට අපේක්ෂා කරනු ලබන්නේ පැරණි ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි කලාපීය ජල කළමනාකරණයේ සුවිශේෂීතාව සම්බන්ධයෙන් මෙතෙක් සිදුකරන ලද ක්‍ෂේත්‍ර පර්යේෂණයන්ගෙන් අනාවරණය කරගත් තොරතුරුවල විශ්ලේෂණයකි.

ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණයට ප්‍රධාන වශයෙන් පදනම් වී ඇත්තේ ලිඛිත මූලාශ්‍ර, පුරාවිද්‍යාත්මක හා අභිලේඛන මූලාශ්‍ර මගින් ලබාගත් තොරතුරු ය. ඊට අමතරව වියළි කලාපීය ප්‍රදේශයේ සිදුකරන ලද ක්‍ෂේත්‍ර ගවේශනයන් මගින් සපයාගත් තොරතුරු ද මේ සඳහා පාදක කරගෙන තිබේ.

විමර්ශනය

ශ්‍රී ලංකාවේ වඩාත් සංවිධානාත්මක පැරණිම ජනාවාස හමුවන පූර්ව ඓතිහාසික අවධිය (Proto Historic Period) වන විට ජනතාව තම අවශ්‍යතාවන් ඉටුකරගත හැකි ප්‍රදේශ කෙරෙහි යොමුවන බව පැහැදිලිය. දඩයම හා ආහාර රැස්කිරීම පමණක් තම ජීවනෝපායේ මූලිකාංග සේ නොසලකා සත්ව පාලනය හා සීමිත කෘෂි කර්මාන්තය මත පදනම් වූ යැපුම් ආර්ථික රටාවක් ආරම්භවීම පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ දක්නට ලැබෙන මූලිකම ලක්ෂණය වේ. එතෙක් පැවති ඒකාකාරී යැපුම් ක්‍රමය වෙනුවට පරිසරය මත පදනම් වූ විවිධත්වයෙන් යුතු අර්ථ ක්‍රමයකට යොමුවීම මෙම අවධියේ දී සිදුවී ඇත. ඒ අනුව මෙරට පූර්ව ඓතිහාසික ජනතාව ඔවුන්ගේ ක්‍රියාකාරකම්වලට යෝග්‍ය වූත් අවශ්‍යතාවයන් පහසුවෙන් සපුරාගත හැකි වූත්

ප්‍රදේශවල ස්ථාවර ජනාවාස බිහිකර ගැනීම කෙරෙහි යොමුවී ඇති බව පෙනේ. මෙම අවධියේ ජනාවාස හඳුනාගත හැකි විශේෂ ලක්ෂණ ලෙස මෙගලිතික සුසාන භූමි (Megalithic Burials) හා කාල රක්ත මෙවලම් (Black and Red ware) අවශේෂ දැක්විය හැකි ය. මෙම ලක්ෂණ පදනම් කරගනිමින් පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ සංස්කෘතිය මෙගලිතික කාල රක්ත මෙවලම් සංස්කෘතිය (Megalithic Black and Red ware culture) ලෙස හඳුන්වනු ලැබේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ පූර්ව ඓතිහාසික යකඩ යුගයේ මෙගලිතික සංස්කෘතිය ආසන්න වශයෙන් ක්‍රි.පූ. 1000 ක්‍රි. පූ. 300 අතර කාලය තුළ පැවතී ඇත (Deraniyagala. 1992 b. 717 – 8, 723, 740 – 2, Paranaivitana. 1955. 14, Begly. 1976. 191 – 6 and Indrapala. 1968. 51). මහාවංසය වැනි ප්‍රධාන මූලාශ්‍රවල සඳහන් තොරතුරු අනුව පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රි.පූ. 6 වන සියවස වන විට ලංකාවේ යකු, නාග, දේව යන ගෝත්‍ර තුනක් සිටිබවත්, ඔවුන් සංවිධානාත්මක සමාජ රටාවක් තුළ කටයුතු කළ පිරිසක් වන බවත් ය (මව. පරි 1 හා 7). ක්‍රි. පූ. 900 600 අතර කාලය නියෝජනය කරන සමාජයේ යකඩ භාවිතය පිළිබඳ දැණුම, අශ්වයින් පරිහරණය, කාල රක්ත මැටි බඳුන්, වී වගාව හා ගවයින් හීලෑ කිරීම වැනි ක්‍රියාකාරකම් පැවතී තිබේ (Deraniyagala. 1992 b. 740). ක්‍රි.පූ. 600500 අතර කාලය වන විට ඔවුන් අතර සාක්ෂරතාවද දක්නට තිබිණ (Deraniyagala. 1992 b. 740 - 2). ඒ අනුව වංසකථාවේ සඳහන් තොරතුරු සමග මෙම පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි සසඳන විට පැහැදිලි වන්නේ යකු, නාග, දේව ගෝත්‍ර පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ මෙරට වාසය කළ ස්වදේශික ජනතාව බවයි.

කෘෂි කාර්මික හා සත්ව පාලන කටයුතු සඳහා යෝග්‍ය වූ වියළි දේශගුණයක් සහිත තැනිතලා ප්‍රදේශ කරා යොමුවීම ද, ධීවර හා සාගර සම්පත් මත පදනම් වූ ජනතාව වෙරළ බඩ තීරයේ ජනාවාස ඇතිකර ගැනීම ද, වාණිජ සම්පත් හා කුළු බඩු මත ආර්ථිකය ගොඩනගාගත් පිරිස කඳුකර හා තෙත් කලාපීය ප්‍රදේශයට යොමුවීම ද මෙම අවධියේ දී සිදුවී තිබේත් බව ශ්‍රී ලංකාවේ මෙගලිතික ජනාවාස (Megalithic settlements) පිළිබඳ සාක්ෂි හමුවී තිබෙන පහත සඳහන් ප්‍රදේශ අනුව නිගමනය කිරීමට පුළුවන.

1. වියළි කලාපීය තැනිතලා ප්‍රදේශය

මාමඩුව, අලුත්බෝවුව, කරම්බන්කුලම, තම්මැන්නාගොඩැල්ල, ගුරුගල්හින්න, කල්පේවඩිගවුව, කොක්ඇඹේ, දිවුල්වුව, රඹෑව, මාවච්චගම, අනුරාධපුර, ඉබ්බන්කට්ටුව, පින්වුව, යටිගල්පොත්ත, පොල්පිතිගම, සියඹලාගස්වුව, ඒරුවුව, කතරගම, ආනකටාව, සියඹලාවුව, නෙළුබෑව, රංචමඩම.

2. වෙරළාශ්‍රිත ප්‍රදේශය

කරෙයිනගර්, ආනෙයිකොඩ්ඩේ, කන්දරොදෙ, මන්නායි, තෙක්කම්, පොම්පර්ප්පු, මාකේවිට, කදිරවේලි, යාල.

3. කඳුකර හා තෙත් කලාපීය ප්‍රදේශය

අස්මඩල, රුවන්වැල්ල, පදවිගම්පොල, ඇලහැර, නාඋල, උනළුගල.

ශ්‍රී ලංකාවේ පූර්ව ඓතිහාසික මෙගලිතික ජනාවාස ප්‍රධාන වශයෙන් වියළි කලාපීය ගංගා නිම්නාශ්‍රිතව ස්ථානගත වී තිබේ (Senavirathne. 1984. 240 - 62). ගොවිතැනට යොග්‍ය වියළි දේශගුණයක් හා පසකින් යුතු මෙම ප්‍රදේශයේ තිබෙන දීර්ඝ කාලීන වියළි කාලගුණය මත කෘත්‍රීම ජල සම්පාදනයෙන් සාර්ථක ලෙස කෘෂි කාර්මික කටයුතුවල නිරතවීමට හැකි වීම මෙම කලාපයේ ජනාවාස ව්‍යාප්ත වීමට බලපෑ ප්‍රධාන හේතුව ලෙස සැලකිය හැකි ය. ඒ අනුව පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ දී මෙම කලාපයේ ජීවත් වූ ජනතාව මෙරට වාරි කර්මාන්තයේ ද ආරම්භකයින් බව පෙනේ. පුරාණ වාරි නිර්මාණ පිළිබඳ සාක්ෂි සහිත පහත සඳහන් ගංගා නිම්නාශ්‍රිතව තිබෙන මෙගලිතික ජනාවාස ඇසුරින් ඒ බව තහවුරු කළ හැකි වේ.

I. යාන් මය නිම්නය

ගුරුගල්හින්න, තම්මැන්නාගොඩැල්ල, වඩිගවැව, රඹැව, කොක්ඇබේ, දිවුල්වැව, සියඹලාවැව.

II. මල්වතු මය නිම්නය

අනුරාධපුර, තෙක්කම්, අලුත්බෝවුව, සියඹලාගස්වැව, ඒරුවැව, මන්තායි, නෙළුබැව.

III. කලා මය නිම්නය

කරම්බන්කුලම, රාජාංගනය, පොම්පරිප්පු, ඉබ්බන්කට්ටුව, ආනකටාව, යටිගල්පොත්ත

IV. දැඳුරු මය නිම්නය

පින්වැව, පොල්පිතිගම

ගංගා නිම්නවල ජනාවාස පිහිටුවාගත් පූර්ව ඓතිහාසික අවධියේ ජනතාව අතර ආදිතමයින් තාවකාලික මැටි වේලි ආදිය යොදමින් ජල මාර්ග හරස්කර කෘෂි බිම් සඳහා ජලය ලබාගන්නට ඇති බව සිතිය හැකි වේ. එහෙත් ක්‍රමයෙන් ජනගහනය අධිකවීම තුළ එම ජල සම්පාදන ක්‍රම ප්‍රමාණවත් නොවූ හෙයින් තැනිතලා භූමියේ තිබෙන වැටි හා උස් බිම් උපයෝගී කර ගනිමින් කුඩා වැව් තනා අහස් දිය රැස්කරගෙන කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා යොදා ගන්නට ඇත. ලංකාවේ වියළි කලාපයේ බොහෝ මෙගලිතික ජනාවාස භූමි ආශ්‍රිතව දක්නට ලැබෙන කුඩා ප්‍රමාණයේ වැව් ඉහත අරමුණු උදෙසා එම කාලයේ දී මූලින් ම ඉදි වන්නට ඇතැයි අනුමාන කළ හැකි ය. පොම්පරිප්පු, සියඹලාගස්වැව, පින්වැව, ඉබ්බන්කට්ටුව, ඒරුවැව, සියඹලාවැව, තම්මැන්නාගොඩැල්ල, වඩිගවැව, ගුරුගල්හින්න වැනි මෙගලිතික සුසාන භූමි ආසන්නයේ තිබෙන වැව් මෙයට නිදසුන් ලෙස දැක්වීමට පුළුවන. පොම්පරිප්පු මෙගලිතික සුසාන භූමිය හා ඒ අසල වැව අතර වූ සම්බන්ධතාව පරීක්ෂා කිරීමට ද එක් අවස්ථාවක උත්සාහ ගෙන තිබේ (Begley. 1981. 59). වංසකථා මූලාශ්‍රවල දැක්වෙන තොරතුරු අනුව ද එකල මෙරට ජලය රැස් කිරීමේ ක්‍රමවේද පැවති බව තහවුරු වේ. විජය කුමරු හා කුවේණිය පිළිබඳ දැක්වෙන කථා පුවතේ සඳහන් පොකුණු (මව. පරි 7 පෙළ 12) සහ පණ්ඩුකාභය පුවතේ සඳහන් තිඹිරියාය විල (මව. පරි 10 පෙළ 53 සිට) මෙයට නිදසුන් ලෙස දැක්විය හැකි ය.

ක්‍රි.පූ. 6 වන සියවසින් පසු මෙරට ඇති වූ වැදගත්ම සිදුවීම් වූයේ මෙරට සම්පත් පැවති ප්‍රදේශ කරා සිදුවූ ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණයයි (ම.ව. පරි 79). මේ නිසා මෙරට පූර්ව ඓතිහාසික ස්වදේශික ගෝත්‍රවල අනන්‍යතාවය බිඳී ගිය බව සිතීමට පුළුවන. මේ නිසා සිදුවූ ජන මිශ්‍රවීම හේතු කොටගෙන වඩාත් සංකීර්ණ සමාජයක් ලංකාවේ බිහිවූ අතර **කෘෂික සමාජ, ශිල්ප සමාජ හා වාණිජ සමාජ** වශයෙන් ශ්‍රේණි ගතවූ සමාජ ක්‍රමයක ලක්ෂණ පෙන්වුම් කිරීම ආරම්භ විය. මෙම වෙනස් වීම ස්ථාවර රාජ්‍යයක් කරා යොමුවීමට ප්‍රබල හේතුවක් වූ අතර එම තත්ත්වය මෙරට වාරි කර්මාන්තයේ ප්‍රගතිය කරා සෘජුවම බලපෑ කාරණයක් විය.

මහාවංසය වැනි මූලාශ්‍රවල දැක්වෙන තොරතුරු වලට අනුව ඉන්දීය ජන කොටස් ක්‍රි.පූ. 6 වන සියවස පමණ වන විට දිවයිනේ වයඹ දිග හා ගිණිකොණ දිග ප්‍රදේශයන් හි ජනාවාස පිහිටුවීමට පටන් ගත් බවට සාධක ඇත (ම.ව. පරි 68). ඉන්දීය ජන කොටස් ප්‍රථමයෙන් මුලින්ම ගොඩබසින ලදැයි විශ්වාස කෙරෙන වයඹ දිග මුහුදු තීරය දිවයින වටා වූ නොගැඹුරුම මුහුදු තීරය වේ. බටහිර ඉන්දියාවෙන් පැමිණි පිරිස් වයඹ දිග වෙරළ තීරයට ද, නැගෙනහිර ඉන්දියාවෙන් පැමිණි පිරිස් ගිණිකොණ දිග වෙරළ තීරයට ද පැමිණ එම ප්‍රදේශවල මූලික ජනාවාස බිහිකරගන්නට ඇති බව පෙනේ. මෙය ඉන්දියන් සාගරයේ සුළගේ හැමිමේ දිශාවේ වෙනස්වීම් මත සිදුවන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය. ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ ප්‍රථම ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණිකයන්ගේ ජනාවාස වයඹ දිග හා ගිණිකොණ දිග ශුෂ්ක කලාපයන් හි බිහිවන්නට ඇති බවයි. මෙම කලාපය කෘෂි කර්මය සඳහා වඩාත් යෝග්‍ය ප්‍රදේශයක් නොවීය. එයට ප්‍රධාන හේතුව වූයේ පාරිසරික උෂ්ණත්වය සමග මෙම ප්‍රදේශයේ පසෙහි තෙතමනය රඳා නොපැවතීමයි. **ලැටසෝල් පස** සහිත මෙම ප්‍රදේශයේ ජලය පොළවට උරා ගැනීමේ සම්භාවිතාව ද ඉහළ මට්ටමක පවතින බැවින් වාරි කර්මාන්තයන් ගොඩනැගීම සඳහා ද භූමිය යෝග්‍ය නොවීය. මේ හේතුව මත වැව් හා වෙනත් වාරි කර්මාන්තයන් ඇරඹීමට සුදුසු වගාවන් සඳහා යෝග්‍ය පස සහිත භූමි ප්‍රදේශයක් සහිත වූ වෙරළබඩ තීරයෙන් ඊට අභ්‍යන්තර තැනිතලා ප්‍රදේශ කෙරෙහි මොවුන්ගේ අවධානය යොමු වන්නට ඇති බව සිතිය හැකි වේ.

ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණිකයින් ශ්‍රී ලංකාවට පැමිණෙන විට මෙරට වාසය කළ ස්වදේශික ජනතාව මෙරට ස්ථාවර ජනාවාස බිහිකරගෙන තිබිණ. ශ්‍රී ලංකාවේ මෙගලිතික සුසාන හා ජනාවාස භූමි ආශ්‍රිතව දක්නට ලැබෙන පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලෙන් ලිපිවල වැඩි වශයෙන් සඳහන් වන **පරුමකවරු** එම ප්‍රදේශවල වාසය කළ පූර්ව ඓතිහාසික ස්වදේශික ගෝත්‍රික ජනතාවන්ගෙන් පැවතෙන බව සිතිය හැකි ය (Paranavitana. 1970. No; 106, 107, 119, 120, 125, 127, 130, 131, 133 a, 148, 152, 153, 159, 161, 162, 163, 166, 169, 170, 174, 180, 182, 183, 196, 203, 838, 847, 848, 854, 856, 1043, 1044). මෙම නිල නාමය මූල ඓතිහාසික අවධියේ සිට මෙරට ජනප්‍රියව පවතින්නට ඇති බව නිගමනය කළ හැක්කේ ක්‍රි.පූ. 21 සියවස වන විට මෙරට වඩාත් ම බහුලව භාවිත වූ නිල නාමය එය වීම නිසාය. මෙම ස්වදේශිකයින් කෘෂි කර්මාන්තයට අමතරව වාණිජ කටයුතුවල නිරත වූ බවට තොරතුරු අතීත වශයෙන් සඳහන්ව පවතී (ම.ව. පරි 7 පෙළ 24 5). ක්‍රි.පූ. 6 වන සියවස වන විට මෙරටට විදේශීය වෙළඳ නැව් පවා පැමිණි බව සඳහන්ව තිබීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ ජාත්‍යන්තර වාණිජ කටයුතු පැවති බවයි. මෙහි සහල් පිළිබඳව සඳහන් වන බැවින් ඇතැම් විට මෙරට අතිරික්ත සහල් විදේශයන් සඳහා අපනයනය කරන්නට ඇති බවද අනුමාන කිරීමට පුළුවන. වෙළඳ නායකත්වයක් මත දේශීය නායකත්වයක් හා පාලන සැකැස්මක් ඇතිවූ බවට ද අදහසක් දිව්‍යාවදානය වැනි මූලාශ්‍ර මත පදනම්ව

ඉදිරිපත්ව තිබේ (ධීරානන්ද. 2004. 823). ඉහත කරුණු මත එළඹිය හැකි නිගමනය වන්නේ ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණ සිදුවන අවස්ථාව වන විට මෙරට අර්ථ ක්‍රමය කෘෂි කර්මාන්තය ප්‍රධාන කොටගත් ක්‍රියාදාමයක් මත සකස්ව පවතින්නට ඇති බවයි.

කෘෂි කර්මාන්තයට යෝග්‍ය නොවූ ජල පහසුකම්වලින් අඩු ප්‍රදේශවලින් ලද අත්දැකීම් සමග ක්‍රමයෙන් රට තුළට ගමන් කළ ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණිකයින් වෙරළට ආසන්න සරුසාර කලාපයේත් වියළි කලාපීය තැනිතලා ප්‍රදේශවලත් ස්වකීය ජනාවාස පිහිටුවා ගෙන තිබේ. කොළොම් ඔය ඉවුරෙහි අනුරාධ ග්‍රාමය පිහිටුවීම, ගම්ගිරි නදී තීරයේ උපකීස්ස ග්‍රාමය ඉදිකිරීම මෙන්ම කලා ඔය නිම්නයේ උරුවේලග්‍රාම පිහිටුවීම මෙයට නිදසුන් වේ (ම.ව. පරි 7 පෙළ 436). පණ්ඩුකාභය අනුරාධ ග්‍රාමය තවදුරටත් සංවිධානාත්මක නගරයක් බවට පත්කරන ලද්දේ (ම.ව. පරි 9 පෙළ 911) වියළි කලාපීය ගංගා නිම්නබද ප්‍රදේශවල පවතින වැදගත්කම අවබෝධ කරගෙන බව පැහැදිලි ය. අනුරාධ ඇමති අනුරාධ ග්‍රාමයේ වැවක් ද ඉදිකළ බව වංසකථාවේ සඳහන් වේ (ම.ව. පරි 9 පෙළ 11).

ශ්‍රී ලංකාවේ වාසය කළ ස්වදේශික ජනතාව සහ උතුරු ඉන්දියාවේ සිට දකුණු ඉන්දියාව හා සාගර කලාපය ඔස්සේ මෙරටට සංක්‍රමණය වූ ජන කණ්ඩායම් වී ගොවිතැන ප්‍රධාන කොටගත් කෘෂි අර්ථ ක්‍රමයක් කෙරෙහි නැඹුරු වූ පිරිසක් විය. ඒ අනුව ඔවුන් මෙරට වියළි තැනිතලා ප්‍රදේශවල පිහිටීම මත පදනම්ව සුළු වාරි කර්මාන්ත සඳහා යොමු වූ බව පැහැදිලි ය. ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණිකයින්ට ඒ සඳහා දකුණු ඉන්දියාව තුළ දී ලද අත්දැකීම් ද ප්‍රයෝජනවත් වන්නට ඇත. මුල් කාලීන වියළි කලාපීය ජනාවාස බිහිවීම කෙරෙහි බලපෑ ප්‍රධාන වාරි සාධක දෙකක් බ්‍රෝහියර් පෙන්වා දී ඇත.

1. වැසි ජලය ඉතා සරල ලෙස නිර්මාණය කරන ලද තඩාගයක රඳවාගෙන එම ජලය ප්‍රාථමික ඇළ මාර්ග ඔස්සේ අවශ්‍යතාවයන් සඳහා ප්‍රයෝජනයට ගැනීම.
2. වසර පුරා ජලය රැගෙන යන ජල ප්‍රමාණය වේගවත් නොවූ ජල මාර්ග ප්‍රාථමික අයුරින් ගල් පර්වත දැව ආදිය දමා හරස්කොට එම ජලය කුඩා ඇළ මාර්ග ඔස්සේ අවශ්‍යතාවයන් සඳහා ලබාගැනීම (බ්‍රෝහියර්. 2007. 18, ල.වි.වි.ල.ඉ. 2001. 214).

ස්වදේශික ජනතාව හා ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණිකයින් තම ජනාවාස නිර්මාණය කරගෙන ඇත්තේ සාමූහික රටාවක් තුළ බව සිතිය හැකි ය. ප්‍රධාන වශයෙන් දැව කණු හා වරිච්චි භාවිතයෙන් ඉදිකරන ලද මෙම නිවාස වෘත්තාකාර රටාවකින් යුක්ත විය. මේ සම්බන්ධයෙන් සාක්ෂි අනුරාධපුරයේ ඇතුළු නුවර සල්ගහවත්ත සිදුකරන ලද කැණීම් මගින් හෙළිවී තිබේ (Coningham.R.1999, 126). මෙම සම්ප්‍රදායේ නිවාස වර්තමානයේ දකුණු ඉන්දීය ගෝත්‍රික ජනතාව විසින් භාවිත කරණු ලැබීම එම සම්ප්‍රදාය නොනැසී පැවති බවට සාක්ෂියකි. මෙවැනි නිවාස සමූහයක් ආවරණය වන පරිදි වඩා උස් නොවූ බැම්මකින් යුතු අක්කර කිහිපයකට පමණක් සීමාවූ කුඩා ප්‍රමාණයේ වැවක් ඔවුන් විසින් ශ්‍රම දායකත්වයෙන් යුතුව ඉදිකරන්නට ඇති අතර ඊට පහළින් තම ගොඩබිම් පිහිටුවා ගන්නට ඇත. ඒ අනුව මුල් කාලීන "ගම" මෙම සැකැස්ම තුළ ගොඩනැගෙන්නට ඇති බව උපකල්පනය කිරීමට පුළුවන. මේ හේතුව මත මෙම කුඩා වැව් ග්‍රාමීය වැව් ලෙස අර්ථ දැක්වීමේ හැකියාව පවතී.

මුල් කාලීන ජනාවාසකරණයෙහි ලා මෙවැනි ග්‍රාමීය වැව්වල දායකත්වය ඉතා ඉහළ මට්ටමක පැවති බව හඳුනාගැනීමට පුළුවන. එවැනි ග්‍රාමීය වැව් ආශ්‍රිත ජනාවාස බිහිවූ බවට පැහැදිලි සාක්ෂි පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලා ලේඛනවලින් ද අනාවරණය කරගත හැකි ය. නැට්ටුක්කන්ද ලිපියේ සඳහන් "එරකපි" නම් ගම බිහිවීමට එරිකවාපි නම් වැවක් මුල්වී තිබීම (Paranavitana. 1970. No; 168), මිහින්තලේ ලිපියක "ලොණ වාපි" යන්න එකතුවී "ලොණපි" යනුවෙන් සඳහන් ස්ථාන නාමය සකස්වීම (Paranavitana. 1970. No; 25), හඳගල ලිපියක "අනුලපිවපි" යනුවෙන් සඳහන්වීම (Paranavitana. 1970. No; 1130), මිහින්තලේ රාජගිරි කන්ද ලිපියක "උපලව්" (උපලිවව්) යනුවෙන් සඳහන්වීම (Paranavitana. 1970. No; 112, EZ. Vol – v, P- 225) මෙයට නිදසුන් වේ. ග්‍රාමීය වැව් ජන ජීවිතයට සමීප සාධකයක් වූ බැවින් ක්‍රි.පූ. සමයේ දී ස්ථාන නාම සකස්වීම කෙරෙහි ද එය බලපා තිබේ (විතානාවච්චි. 1999. 96).

දිවයිනේ වියළි කලාපය පුරා ව්‍යාප්තව තිබෙන පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලා ලේඛන අනුව එම ප්‍රදේශවල ජනාවාස පැතිරීම පිළිබඳ අදහසක් ඇතිකරගත හැකි වුවද එම ජනාවාස පවතින්නට ඇත්තේ තුනී ජන විසිරීමක් සහිතව බව සිතිය හැකි වේ. මේ හේතුවෙන් ග්‍රාමීය වැව් උපයෝගී කරගෙන සිදුකරන ලද කෘෂි කර්මාන්තය ඔවුනට ප්‍රමාණවත් වන්නට ඇත. අනුරාධපුර දිස්ත්‍රික්කයේ හා උතුරු පළාතේ පමණක් මෙවන් කුඩා ග්‍රාමීය වැව් 11200 ක් තිබූ බව 1904 දී කරන ලද සමීක්ෂණයකින් හෙළිවී තිබේ (බ්‍රෝහියර්. 2007. 19). මීට අමතරව එක් භූමි ප්‍රදේශයක් තුළ වැඩි ඝනත්වයකින් යුතු කුඩා වැව් පිහිටීම සම්බන්ධයෙන් සාක්ෂි හමුවන්නේ වයඹ පළාතේ දැදුරු ඔය නිම්නයේ වාරියපොළ ප්‍රදේශයේ හා රුහුණු ප්‍රදේශයේ තිඹොල්කැටිය ප්‍රදේශයෙන් ය (බලන්න 1.63360 වාරියපොළ හා තිඹොල්කැටිය සිතියම්. මිනින්දෝරු දෙපාර්තමේන්තුව).

ක්‍රි.පූ සමයේ ඉදිකරන ලද වැව් ගණනාවක් පිළිබඳ තොරතුරු වංශකථාවේ සඳහන්ව ඇත. අනුරාධ නම් ඇමතිවරයා අනුරාධගම ගොඩනගන අවස්ථාවේ දී වැවක් ද තැනූ බව මේ සම්බන්ධයෙන් දැක්වෙන පැරණිම තොරතුර වේ (මව. පරි 9 පෙළ 11). පණ්ඩුකාභය රජු අනුරාධපුර නගරය පිහිටුවීමේ දී "ජයවාපි අභයවාපි හා ගාමිණීවාපි" නමින් වැව් තුනක් ඉදිකර ඇත (මව. පරි 9 පෙළ 83 සිට). ක්‍රි.පූ. තුන්වන සියවසේ දී මහානාග උපරජු කරව්වවාපි නමින් වැවක් කරවා තිබේ (මව. පරි 22 පෙළ 4). දුටුගැමුණු රජුගේ යෝධයකු වූ ලහිය වසභ විසින් ද වැවක් කරවා ඇත (මව. පරි 23 පෙළ 924). සද්ධාතිස්ස කුමාරයා විසින් දීඝවාපි ප්‍රදේශයේ කෘෂි කර්මාන්තය නගාසිටුවීම පිණිස (මව. පරි 224 පෙළ 23) මෙවැනි වැව් තනවන්නට ඇති බව සිතීමට පුළුවන. මීට අමතරව හුන්දරවාපි (සුන්දර වැව) හා වෙහෙරවාපි (විහාර වැව) නමින් වැව් පදනම්ව ගොඩනැගුණු ගම්මාන පිළිබඳව ද සඳහන්ව ඇත (මව. පරි 23 පෙළ 45 හා පරි 23 පෙළ 90). මීට අමතරව වංශකථා ආශ්‍රයෙන් මේ කාලය තුළ ගොඩනැගුණු තවත් වැව් රාශියක් පිළිබඳ කරුණු අනාවරණය කරගත හැකි ය.

ග්‍රාමීය වැව් ඉදි කිරීම පොදු කටයුත්තක් සේ සළකා සිදු කෙරුණ ද ඇතැම් වැව් ගමේ ප්‍රධානත්වය දැරූ පරුමකවරුන් විසින් ගොඩනගා තිබේ. ඔවුන් "වපි ගමික" හෙවත් වැව් හිමි කරුවන් වූ අතර පූර්ව බ්‍රාහ්මී ශිලා ලේඛන අතර එවැනි පරුමක වරුන් පිළිබඳව සඳහන් වේ. පරුමක මහවෙබලි, පරුමක දිගඳතභ, නකොඩපික වපි හමික මෙයට නිදසුන්ය (Paranavitana. 1970. No; 1130, 1132). මීට අමතරව පරුමකවරුන් නොවන වැව් හිමිකරුවන් පිළිබඳව ද

තොරතුරු මෙම ලිපි මගින් අනාවරණය වේ. ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ වැව් ඉදිකිරීම පොදු කටයුත්තක් සේම පෞද්ගලිකව ද සිදුවී තිබෙන බවයි.

පශ්චාත්කාලීන රාජ්‍ය කාලය වනවිට ඉන්දීය ජන සංක්‍රමණිකයින් හා මෙරට ස්වදේශිකයින් අතර සම්මිශ්‍රණයක් ඇතිවී ඔවුන් තම කටයුතු සියල්ල සාමූහිකව සිදු කළ බව සිතිය හැකි තරම් තොරතුරු වංසකථාවෙන් අනාවරණය වේ (මව. පරි 9 පෙළ 19 සිට හා පරි 10). දෙවනපෑතිස් රාජ්‍ය සමයේ දී සංවිධානාත්මක ලෙස මෙරට නිල වශයෙන් ප්‍රදානය කෙරෙන බුදු දහම (මව. පරි 14 පෙළ 1 සිට) සියලු ජන කොට්ඨාශවල එකමුතු බව වැඩි වර්ධනය කරලීමට ප්‍රධාන හේතුවක් විය. මෙම කාලයෙන් පසු දිවයිනේ වියළි තැනිතලා ප්‍රදේශය ප්‍රධාන කොටගත් බොහෝ ස්ථානවල දක්නට ලැබෙන පූර්ව බ්‍රාහ්මී ලෙන් ලිපි මගින් මෙම එකමුතු බව හා ජන මිශ්‍රණය මැනවින් තහවුරු වේ (Paranavitana. 1970). මෙවැනි ශිලා ලේඛන ආශ්‍රිතව වැඩි වශයෙන් දක්නට ලැබෙන “පරුමක, ගමණි, මපුරුමුක” වැනි අභිදාන පාඨවලින් පොදු ජන ප්‍රභවයක් පිළිබඳ අදහසක් ද ඇති කරගත හැකිය (ධීරානන්ද. 2004. 85110). දෙවනපෑතිස් රාජ්‍ය කාලයේ ඇති වූ සමාජීය ප්‍රභවය අනුරාධපුරය කේන්ද්‍ර කරගෙන බිහිවූ වාරි ශිෂ්ටාචාරය වඩාත් සංවිධානාත්මක බවට පත්වීමට හේතුවිය (බස්නායක. 1997. 9). ඒ සඳහා රාජ්‍යත්වය ස්ථාවර බවට පත්වීම මූලික වශයෙන් බලපා තිබෙන බව පැහැදිලි ය.

රටේ ආර්ථිකය සංවර්ධනය කරලීම රජුගේ වගකීම් අතරට එකතු වූ අතර එහි ප්‍රධාන අංශයක් වූ කෘෂි කර්මාන්තය දියුණු කරලීමට අවශ්‍ය කටයුතු සම්පාදනය කිරීමට රජු මැදිහත් වී තිබේ. දුටුගැමුණු කුමරු අනුරාධපුරය යටත් කර ගැනීමට පෙර රෝහණ දේශයේ සිට කාවන්තිස්ස රජු කෘෂි කර්මාන්තය දියුණු කරලීම සඳහා දුටුගැමුණු කුමරුගේ සොහොයුරු සද්ධාතිස්ස කුමරු මෙහෙයවීම මෙයට නිදසුනකි (මව. පරි 24 පෙළ 2 සිට). සද්ධාතිස්ස රජු වැව් 12 ක් ඉදි කළ බව පූජාවලියේ සඳහන් වන අතර රාජාවලිය එතුමන් විසින් වැව් 18 ක් කරවූ බව සඳහන් කරයි (පූජා. පි 18, රාජාවලිය. පි 44). කෙසේ නමුත් මෙම වැව් ප්‍රමාණයෙන් විශාල නොවූ ඒවා බව පැහැදිලි ය. ක්‍රි.පූ. පළමුවන සියවසේ දී කුටකණ්ණතිස්ස රජු “දෙගම” නමින් ඇළක් කරවූ බව මීන්විල සෙල්ලිපියේ සඳහන්ව තිබේ (Paranavitana. [I. c II] 1983. No; 01). නිකොලස් අදහස් කරන පරිදි මෙය මහවැලි ගඟේ තනන ලද අමුණකින් ආරම්භවී ඇත (නිකලොස්. 1961. පි 293). ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ මේ වන විට වැව්, අමුණ හා ඇළ මාර්ග තැනීම රජවරුන් විසින් මෙහෙයවීම ආරම්භ කර තිබූ බවයි.

ක්‍රි.පූ. පළමුවන සියවස අවසාන භාගය වන විට හඳුනාගත හැකි විශේෂ ලක්ෂණයක් වන්නේ එතෙක් පැවති ග්‍රාමීය වැව් සංකල්පය පරිවර්තනයකට ලක්වීමයි. ජනගහනය වර්ධනය වීම, නාගරීකරණය, වාණිජ කටයුතු දියුණුවීම වැනි හේතූන් මත නිෂ්පාදනයට වඩා පරිභෝජනය වැඩිවීම හේතුවෙන් කෘෂි නිෂ්පාදන ධාරිතාව ඉහළ නැංවීමේ අවශ්‍යතාවය ඇතිවිය. මීට අමතරව ග්‍රාමීය වැව්වල පවතින දුර්වලතාවයන් පිළිබඳ අත්දැකීම් මෙම පරිවර්තනයට හේතුවන්නට ඇත. එවැනි වැව් ආශ්‍රිතව හඳුනාගත හැකි දුර්වලතා ගණනාවක් වේ.

1. අඩු ජල ධාරිතාවක් රැඳවිය හැකිවීම නිසා වියළි කාලයන්හී දී කෘෂි බිම්වලට ප්‍රමාණවත් තරම් ජලය සැපයීමට නොහැකිවීම.
2. ජල ධාරිතාවය අඩු වූ හෙයින් වගාකරන බිම් ප්‍රමාණය සීමා කරවීමට සිදුවීම.
3. අධික වැසි සහිත සමයන් හී දී වැවට එකතු වන ජලය දරාගත නොහැකි වීම හේතුවෙන් වැව විනාශවීමේ තර්ජනයට මුහුණ පෑම හා ඒ ආශ්‍රිත ජනාවාස හා කෘෂි බිම් විනාශවී යාමට ඉඩකඩක්.
4. නියං සමයන්හී දී කුඩා වැව්වල ජලය සම්පූර්ණයෙන්ම සිඳියාම හේතුවෙන් අවට ප්‍රදේශය වියළී යාමේ තත්ත්වයකට යොමුවීම.
5. කුඩා වැව්වලට එකතුවන රොන්මඩ නිසා ඒවා ඉක්මනින් ගොඩ වී යාමේ ප්‍රවණතාවක් පැවතීම.

ක්‍රි.පූ. පළමුවන සියවස වන විට වියළි කලාපයේ සෑම ගමකටම වැවක් තිබුණේය. එසේ වුවද මේ කාලය තුළ ජල සම්පාදන ක්‍රම දෙකක් තිබුණු බවට සාක්ෂි හමුවී ඇත.

1. ජල මාර්ග හරහා ස්ථිර ලෙස ගලින් කළ කුඩා වේලි බැඳ හෝ දඬු වලින් හෝ මැටියෙන් හෝ වෙනත් ද්‍රව්‍යයන්ගෙන් හෝ වේලි බැඳ ජලය ඇළ මාර්ගවලට යොමු කර ප්‍රයෝජනයට ගැනීම.
2. පස්වැටි ඉදි කොට ඒවායේ රැස්වෙන ජලය ඊට පහළින් වූ කෘෂි බිම්වලට යොමුකිරීම (ල.වි.වි.ල.ඉ. 2000. 214)

මෙවැනි හේතූන් පදනම්කර ගනිමින් ග්‍රාමීය වැව් වෙනුවට වැඩි ජල ධාරිතාවක් රඳවා ගතහැකි ප්‍රමාණයේ වැව් මෙන්ම වැඩි ජල ප්‍රමාණයක් වෙනතකට යොමුකළ හැකි විශාල ප්‍රමාණයේ ශෛලමය අමුණු හා දීර්ඝ ඇළ මාර්ග තැනීමට යොමු වීම සිදුවන්නට ඇත. එසේ වුවද මෙම පරිවර්තනය නිසා ග්‍රාමීය වැව් අභාවයට නොගිය අතර ඇතැම් වැව් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයේ විශාල වැව් වශයෙන් වෙනස්වීමට ලක්විය. මහාචාර්ය මහා තිස්ස රජුගේ කාලයේ දී කරන ලද මණ්ඩලාපි වැව (ම.ව. පරි 34 පෙළ 9) එවැනි වැවක් විය හැකිය. මකලන්තිස්ස හෙවත් කුටකණ්ණතිස්ස රජු විසින් වර්ණක නමින් ඇළ මාර්ගයක් ද, ආමුදුර්ග නම් මහ වැව ද, බයලොප්පලු නම් වැව ද කරවූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ (ම.ව. පරි 34 පෙළ 323). මෙහි සඳහන් වර්ණක නම් ඇළ මාර්ගය පිළිබඳව ශිලා ලිපියක ද සඳහන් වන අතර එහි එය "වර්ණක අඩි" යනුවෙන් සඳහන්ව ඇත (EZ. III. 157, In. Cey. 1983 No; 10). මෙම කාල සීමාවේ දී රාජකීය අනුග්‍රහය ලද වාරි කර්මාන්ත පිළිබඳ තොරතුරු රැසක් අපර බ්‍රාහ්මී සෙල්ලිපි මගින් අනාවරණය කරගත හැකි ය (IC. III 1983 No; 1, 3, 7, 9, 10, 13, 14[4], 15, 16, 18, 19, 21, 23, 26, 31, 37, 38, 39). මෙම සෙල්ලිපි මගින් අනාවරණය කරගත හැකි වැදගත් කාරණයක් වන්නේ වැව් ඉදිකිරීමට අමතරව ඇළ මාර්ග තැනීම කෙරෙහි ද අවධානය යොමුකර තිබෙන බවයි. ඒ අනුව අමුණු තැනීමේ කර්මාන්තය ද මීට සමගාමීව වර්ධනය වන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය.

විශාල ප්‍රමාණයේ වාරි කර්මාන්ත ගොඩනැගීම කෙරෙහි ඍජු රාජ්‍ය දායකත්වයක් ක්‍රි.ව. පළමුවන සියවසේ සිට ලැබී තිබේ. ආමණ්ඩ ගාමණී රජු විසින් රුහුණේ මාගම දකුණු ප්‍රදේශයේ වැවක් කරවූ බව සඳහන් වන අතර ඉළනාග රජු රුහුණු ප්‍රදේශයේ තිසා වැව හා දුරතිස් වැව ද

වන්දුමුඛසිව රජු මණිකාරගම වැවක් ද කරවූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ (මව. පරි 35 පෙළ 5, 32 හා 47).

රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියක් වශයෙන් වාරි කර්මාන්ත නගාසිටුවීමේ ක්‍රමවේදය ප්‍රථමයෙන් ක්‍රියාවට නංවන ලද්දේ වසභ රජු විසිනි. මෙම රජු විසින් වැව් 11 ක් ඉදි කළ බව දීපවංසයේ හා මහාවංසයේ (මව. පරි 35 පෙළ 945) සඳහන්වන අතර පූජාවලිය එය 10 ක් වශයෙන් ද රාජාවලියේ 12 ක් වශයෙන් ද සඳහන්ව තිබේ. මෙම වැව් පිළිබඳව ලේඛනයක් සී. ඩබ්ලිව් නිකොලස් විසින් සකස්කර ඇත (JRAS [CB] NS Vol -VII 1959. 47-48). ඇළිසාර ඇළ මාර්ගය ඇතුළුව ඇළ මාර්ග 12 ක් ද මෙම රජු විසින් රටේ සුභික්‍ෂය පිණිස කරවූ බව මහාවංසයේ සඳහන් වේ (මව. පරි 35 පෙළ 95). එම ලේඛනයේ සඳහන් වැව් පිළිබඳව පරීක්ෂා කිරීමේ දී පැහැදිලි වන්නේ වසභ රජු විසින් දිවයිනේ වියළි කලාපය සම්පූර්ණ වශයෙන් ආවරණය වන පරිදි එම වැව් ගොඩනගා තිබෙන බවයි. එමගින් අනාවරණය කරගත හැකි වැදගත් කාරණය වන්නේ ඒ වන විට දිවයිනේ වියළි කලාපය තුළ පුරාණ ජනාවාස ව්‍යාප්තිය ඉතා හොඳින් සිදුවී තිබෙන බවයි. ඒ අනුව වර්ධනය වූ ජනතාවගේ ආහාර අවශ්‍යතාවය සපුරාලීම සඳහා අවශ්‍ය කෘෂි කර්මාන්තය දියුණු කරලීමේ උවමනාව මත මෙම වාරි නිර්මාණ රාජකීය අනුග්‍රහය මත ඉදිකරන්නට ඇති බව පැහැදිලි ය.

වසභ රජුගේ කාලය වන විට මෙරට වාරි කර්මාන්ත ක්‍ෂේත්‍රයේ තාක්‍ෂණික අංශය ද වැඩි දියුණුවී පවතින්නට ඇතැයි සිතිය හැකි ය. වසභ රජු විසින් කරවන ලද ඇළහැර ඇළ මාර්ගය භූමියේ ස්වාභාවික පිහිටීම හා සමෝච්ඡකරනය පිළිබඳ මනා අවබෝධයකින් යුතුව කරවන ලද්දකි. ඇළහැර අමුණේ ආරම්භකයා වන්නට ඇත්තේ ද වසභ රජු පමණ පෙනේ. ඒ අනුව ක්‍රි.ව. පළමුවන සියවස වන විට විශාල ගංගා හරස් කොට වේලි බැඳීමේ තාක්‍ෂණය ද ඔවුන් සතුවූ බව පැහැදිලි ය. තාක්‍ෂණයේ වර්ධනය තව දුරටත් තහවුරු වන්නේ අනුරාධපුරයේ පොකුණු සඳහා උමං මාතිකා හෙවත් භූගත ජල මාර්ග ඔස්සේ ජලය ගෙන යාමට වසභ රජු කටයුතු කිරීම සම්බන්ධ පුවතකිනි (මව. පරි 35 පෙළ 98). මෙවැනි උමං මාතිකා පිළිබඳව සාක්ෂි අනුරාධපුර ඇතුළු නුවර සිදුකරන ලද කැණීම් මගින් හමුවීමෙන් වංශකථා පුවත තව දුරටත් සනාථ වේ. ගැඹුරු නිම්න තෝරා ගෙන වැව් ඉදි කිරීම ප්‍රථමවරට අත්හදා බලන ලද්දේ මේ කාලයේ දී බව සිතිය හැකි ය. වසභ රජු විසින් කරවන ලද වාරි කර්මාන්ත පසු කාලීනව රාජකීය අනුග්‍රහය යටතේ තව දුරටත් වර්ධනය වූ බවට තොරතුරු හමුවීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ එම නිර්මාණවල සාර්ථකත්වය යි. ඒ අනුව වසභ රාජ්‍ය සමය මෙරට වාරි කර්මාන්තයේ වැදගත් සංදිස්ථානයක් ලෙස සැලකිය හැකි ය.

ක්‍රි.ව. පළමුවන සියවසේ සිට සියවස් කිහිපයක් යන තෙක් රට තුළ ප්‍රබල දේශපාලන අර්බුද ඇති නොවීය (නිකොලස්. 1961. පි 295). මෙම කාලයේ දී රටේ පැවතියේ විදේශ ආක්‍රමණාදියෙන් තොරවූ සාමකාමී වාතාවරණයකි. මෙම යහපත් වාතාවරණය තුළදී රටේ ජනගහණය ද සීඝ්‍රයෙන් වර්ධනය වන්නට ඇත. රටේ ආර්ථික ක්‍ෂේත්‍රය ඇතුළු සියළු අංශවලට රජුගේ බලපෑම හා දායකත්වය නොමදව ලැබීම ආරම්භ වන්නේ ද මේ කාලයේ දීය. වසභ රජුගේ කාලයේ දී ආරම්භ වූ මෙය මහසෙන් (274301) රජුගේ කාලය වන විට උපරිම වශයෙන් වර්ධනය වී තිබුණු බව හඳුනාගත හැකි ය. සියවස් කිහිපයක් පැවති මෙම සාමකාමී කාලය රටේ ආර්ථික කර්මාන්ත ක්‍ෂේත්‍රයේ දියුණුවීම පිළිබඳ වඩා වැදගත් වූ අවධියක් ලෙස සැලකීමට පුළුවන. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ මෙරට ප්‍රධාන ආර්ථික ව්‍යුහය වූ කෘෂි කර්මාන්තයේ

විශාල දියුණුවක් මේ කාලයේ දී ඇති විමයි. වසරක් තුළ කන්න තුනක් වගා කිරීම, ධාන්‍ය වර්ග ආයෝජනය කිරීම වැනි කටයුතු පවා මෙකළ සිදුකළ බවට තෝණිගල ලිපියෙන් ලැබෙන තොරතුරු මගින් මෙය තවදුරටත් සනාථ වේ (EZ. Vol - III. P-172). ඒ සඳහා ප්‍රධාන වී ඇත්තේ මේ කාලය තුළ වාරි කර්මාන්ත ක්‍ෂේත්‍රයෙන් ලද සීඝ්‍ර වර්ධනය බව පැහැදිලි ය. වාරි ක්‍රම හා එහි පරිපාලනය සම්බන්ධ නීතිරීති සමුදායක් හා ජන සම්මත සම්ප්‍රදායක් මේ කාලයේ දී බිහිවීය (බස්නායක. 2001. 102). එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ විශාල වාරි කර්මාන්තයේ නියැලීමට අවශ්‍ය බලතල රජු වෙත හිමි විමයි. එය රාජ්‍යත්වය ස්ථිරසාර කරන දේශපාලනික ක්‍රියාවලියක් බවට ද මේ කාලයේ දී පත්වී තිබෙන බව හඳුනාගැනීමට පිළිවන. එවැනි කාර්යන්හි නිරත වූ පාලකයින් රටේ ජනතාවගේ ඇගයීමට මෙන්ම ඇදහීමට ද මේ කාලය තුළ ලක්වී තිබෙන බවට තොරතුරු හමුවේ. මහසෙන් රජු මහා විහාරයට එරෙහි වුවද මහාවංස කතෘගේ ඇගයීමට පාත්‍රවන්නේ මේ නිසාය (ම.ව. පරි 37 පෙළ 50). මීට අමතරව විශාල වාරි කර්මාන්ත රාජ්‍ය ආදායම ඉහළ නංවන ආදායම් මාර්ගයක් බවට මේ කාලයේ දී පත්වී තිබෙන අතර වාරි කර්මාන්තය ප්‍රයෝජනයට ගත් ජනතාවගෙන් අයකළ "දකපති" නම් වූ දිය බද්දෙන් මේ බව තහවුරු වේ (EZ. Vol- I. No; 6). ඇතැම් රජවරුන් විසින් විශාල වශයෙන් මුදල් වියදම් කොට වැව් තැනවූ බව ද ශිලා ලේඛන මගින් අනාවරණය වේ (EZ. Vol- I. No; 18, EZ. Vol- III P- 165). ජෙට්ටිකිස්ස රජු (266276) විසින් කරවන ලද අම්බලගාම නම් වැවක් හා සැගිරියට පූජාකරන ලද කලුමැටිවැව නම් වැවක් පිළිබඳව මහාවංසයේ සඳහන්ව ඇත (ම.ව. පරි 36 පෙළ 129, 131).

රජරට රාජධානිය තුළ මහා පරිමාන වාරි කර්මාන්තයේ ආරම්භකයා ලෙස සැලකෙන්නේ මහසෙන් රජු ය (274304). ඒ වන විට වඩාත් දියුණුවී තිබූ වාරි කර්මාන්තය පිළිබඳ වූ දේශීය දැනුම මහසෙන් රජු විසින් මැනවින් ස්වකීය වාරි කර්මාන්ත සංවර්ධන කාර්යය උදෙසා උපයෝගී කරගත් බව පැහැදිලි වන්නේ එතුමන් විසින් කරවන ලද වාරි නිර්මාණ පරීක්ෂා කිරීමේදී ය. මේ රජු වැව් 16 ක් හා විශාල ඇළ මාර්ගයක් සෑදූ බව වංසකථාව සඳහන් කරයි (ම.ව. පරි 37 පෙළ 4750). මහසෙන් රජුගේ විශිෂ්ඨතම වාරි නිර්මාණය ලෙස සැලකෙන්නේ "මිණිහිරවාපි" යනුවෙන් හඳුන්වන මීන්නේරි වැවයි. මෙම වැව සඳහා පෝෂණ ප්‍රදේශයක් තිබුණ ද එයට අවශ්‍ය අතිරේක ජල සම්පාදනය සඳහා ඇළහැර අමුණ හා ඇළ මාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්නට ඇති බව සිතිය හැකි ය. තිස්සවඩ්ඩමානක වැව, කවුඩුල්ල වැව ලෙස ද වල්ලුරවාපි හෙවත් සුරල්ල වැව යනු හුරුළු වැව ලෙසත් කාණවාපිය යනු මහකණදරාව වැව බවත් කුම්බාලවාපිය යනු කිඹුල්වාන වැව ලෙසත් රත්තමාලකණ්ඩකවාපිය යනු මහරත්මලේ වැව වශයෙනුත් කාලපාසානවාපිය කරම්බන්කුලම වැව ලෙසද සුළුගුණ වැව යනු හුළුගල්ල වැව බවත් මහාගල්ලකවාපිය යනු මාගල්ල වැව ලෙසත් හඳුනාගෙන ඇත (නිකොලස්. 1961. පි 295). පබ්බත්තක ඇළ මහවැලි ගඟින් ආරම්භවන ඇළ මාර්ගයක් ලෙස ද හඳුනාගෙන තිබේ. මීට අමතරව මහාගල්ලකවාපි හෙවත් නිකවැරටිය මාගල්ලේ වැවට ජලය ලබා දීම පිණිස දැඳුරු ඔය හරස් කොට මහසෙන් රජු විසින් අමුණක් බැඳ ඇළ මාර්ගයක් තනාගන්නට ඇති බව ද සිතිය හැකි වේ. ඉහත සඳහන් වාරි නිර්මාණ හැරුණු විට නිශ්චිතව හඳුනාගත නොහැකි වාරි නිර්මාණ කිහිපයක් ද මේ රජු විසින් කරවා ඇත.

මහසෙන් රජුගේ වාරි නිර්මාණවල ස්ථානගත වීම සම්බන්ධයෙන් අවධානය යොමු කරන විට පැහැදිලි වන්නේ ලංකාවේ උතුරු මැද බටහිර නැගෙනහිර හා වයඹ ප්‍රදේශයන් ආශ්‍රිත වියළි කලාපය කේන්ද්‍ර කරගෙන වාරි නිර්මාණ ස්ථාන ගතකර තිබෙන බවකි. මේ වන

විට මෙම කලාපය ආශ්‍රිතව ජනගහන ව්‍යාප්තිය වඩාත් සීඝ්‍රවීම හේතුකොට ගෙන මෙවැනි විශාල වැව් එම ප්‍රදේශවල ගොඩනගන්නට ඇති බව සිතිය හැකි ය. මීට අමතරව ගංගා නිම්න අතර සම්බන්ධයක් ද මහසෙන් රජුගේ වාරි ව්‍යාපාරය නිසා ඇතිවන්නට ඇති බව සිතිය හැකි වේ. ඒ අනුව විශාල වශයෙන් පැතිරී යන ගොවි ජනපදවල ආරම්භය මෙම කාලය තුළ සිදුවූ බව නිගමනය කිරීමට පුළුවන. මහසෙන් රජු විසින් ගොඩනගන ලද වාරි නිර්මාණ පසු කාලීනව පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජු දක්වාම ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට යොමුවීම තුළින් පැහැදිලි වන්නේ ඒවා භූමියේ වැදගත්කම හඳුනා ගනිමින් වඩාත් සුදුසු ස්ථානයන් ගි පිහිටුවීම සිදුකර තිබෙන බවකි. ඇතැම් විට එය නව ජනාවාස ඇතිකරලීම දක්වා වූ ව්‍යාපාරයක් විය හැකි ය.

ක්‍රි.ව. 4 වන සියවසේ සිට ක්‍රි.ව. 10 වන සියවස දක්වා වූ කාලය තුළ අනුරාධපුර රාජධානිය කේන්ද්‍ර කරගෙන දිවයිනේ බොහෝ ප්‍රදේශවල රාජකීය අනුග්‍රහය මත වාරි කර්මාන්තය සිදුවූ බවට තොරතුරු වංසකථාවෙන් හමුවේ. මහසෙන් රජුගෙන් පසු රාජ්‍යත්වයට පත්වූ කිත්සිරිමෙවන් රජු (301328) වැව්දිය තහවුරු කළ බව වංසකථාවේ සඳහන්වීමෙන් (ම.ව. පරි 37 පෙළ 98) පැහැදිලි වන්නේ එම රජු ද වාරි කර්මාන්තයට දායකවී තිබෙන බවයි. එම කාලය තුළ රට සමෘද්ධිමත් ව පැවති බව තෝනිගල ලිපියෙන් ද ආනාවරණය වේ (EZ. Vol-III, P-172). උපතිස්ස රජු (365406) වාරි කර්මාන්තයේ දියුණුවට සැලකිය යුතු දායකත්වයක් සපයා තිබේ. එම රජු විසින් **ගිජ්ජකුට පොක්කිරපාසය හා ගොණ්ඩිගාම** යන වැව් (ම.ව. පරි 37 පෙළ 1856) ඉදිකළ අතර තවත් වැව් කිහිපයක් ප්‍රතිසංස්කරණය කර ඇත (නිකොලස්. 1961. පි 296).

උපතිස්ස රජුගෙන් පසු ඇතිවූ විදේශ ආක්‍රමණ හා සම්බන්ධ වියවුල් සහගත තත්ත්වය හේතුවෙන් දශක කිහිපයක් යනතෙක් වාරි කර්මාන්තවල වර්ධනයක් පිළිබඳ තොරතුරු හමු නොවේ. කෙසේ වෙතත් ධාතුසේන රජු (455473) විසින් යළි ඇති කරන ලද සාමකාමී වාතාවරණය තුළ වාරි කර්මාන්තයේ දියුණුව යළි ආරම්භවී තිබේ. ධාතුසේන රජු විසින් **"මහගඟ බඳවා කඹුරුදිය තරකළ බවත් කලාවැව අවුරා ගොණ නම් මහනදිය බැන්ද බවත්"** වංසකථාවේ සඳහන්ව ඇත (ම.ව. පරි 38 පෙළ 41, 43). මෙම රජු විශාල වාරි කර්මාන්තයෙහි දායක වූ පාලකයෙකු විය. ඔහු විසින් වැව් 18 ක් කරවූ බව සඳහන් වේ. මින් විශාලතම වාරි නිර්මාණය වන්නේ **කලා වැව හා යෝධ වැව** යි. යෝධ වැව දේශීය වාරි තාක්‍ෂණයේ විශිෂ්ටතාවය මැනවින් ප්‍රකාශ කරන නිර්මාණයක් විය. ධාතුසේන රජුගේ වාරි කර්මාන්ත ප්‍රධාන වශයෙන් අනුරාධපුරයෙන් වයඹ දෙසට හා ගිනිකොණ දෙසට ව්‍යාප්ත වී තිබෙන බව පැහැදිලි ය. මන්නාරම ප්‍රදේශයේ ගොඩනගන ලද **යෝධවැව හා පාණගම් වැව**, කුරුණෑගල ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයේ කරවන ලද **මැද්දකැටිය වැව**, **මාළුපිය වැව** සහ අනුරාධපුරයට ගිණිකොණ දෙසින් කරවන ලද **කලා වැව** මෙයට නිදසුන් ය. ඒ අනුව ධාතුසේන රජුගේ අවධානය ප්‍රධාන වශයෙන් යොමුවී ඇත්තේ ශුෂ්ක කලාපය හා අතරමැදි කලාපය සංවර්ධනය කිරීමට බව පැහැදිලි ය. කලා වැව සිට අනුරාධපුරයේ නාගරික වාරි නිර්මාණ වෙත ජලය රැගෙන යාමට සකස්කරන ලද **යෝධ ඇළ** මෙම රජුගේ විශිෂ්ඨ හැකියාව පෙන්නුම් කරන්නකි. ඔහු විසින් ඉදිකරන ලද **මාදකුවැව**, **මඩාටුගම වැව** ලෙස නිකලොස් විසින් හඳුනාගෙන ඇති මුත් (නිකොලස්. 1961. පි 297) එය දැඳුරු ඔය ඉහත්තාවේ දී දැඳුරු ඔය හරස්කර ඉදිකරන ලද දැනට විනාශවී ගොස් තිබෙන **මාදැක්තාව වැව** බව විශ්වාස කළ හැකි තරමේ පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂි හමුවී තිබේ.

ධාතුසේන රජුගෙන් පසු දේශීය වාරි කර්මාන්තයේ දියුණුවට දායකත්වයක් දැක්වූයේ දෙවන මොග්ගල්ලාන රජු (531551) ය. එතුමන් විසින් පත්තපාසාණවාපි, ධනවාපි හා ගිරිතරවාපි යනුවෙන් වැව් තුනක් කරවූ බව සඳහන්වේ (ම.ව. පරි 40 පෙළ 61). මල්වතු ඔය හරස්කර කරවන ලද නාවිවදුව වැව, පත්තපාසාණවාපි ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. අනුරාධපුරයට ඊසාන දෙසින් පිහිටි පදවිය වැව නම් වූ විශාල වාරි කර්මාන්තය ධනවාපි ලෙස හඳුනාගෙන ඇත. ඔහු විසින් කරවන ලද වැව් ප්‍රමාණයෙන් සීමිත වුවද ඒවා විශාලත්වයෙන් වැඩිවීම නිසා ඔහුට දේශීය වාරි ඉතිහාසයේ වැදගත් තැනක් හිමිවේ. අනුරාධපුර නගරයේ පිහිටි නකරවච්චි හෙවත් නුවර වැව ද මෙම රජු විසින් ඉදිකරන්නට ඇති බව හෝ ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්නට ඇති බව විශ්වාස කෙරේ.

පළමුවන අග්ගබෝධි රජු (571604) ද දේශීය වාරි කර්මාන්ත සංවර්ධනයෙහි ලා සුවිශේෂී දායකත්වයක් සැපයූ පාලකයෙකු විය (ම.ව. පරි 41 පෙළ 2935). අනුරාධපුරයේ උතුරු ප්‍රදේශයට ද ඔහුගේ අවධානය යොමුවී තිබෙන බව පැහැදිලි වන්නේ ඔහු විසින් කරවන ලද මහින්දකටවාපිය වවුනියාව ප්‍රදේශයේ මාමඩුව වැව ලෙස හඳුනාගෙන තිබීමත් හා කුරාන්දවාපිය මුලතිව් ප්‍රදේශයේ පිහිටි තන්තිමුරුප්පුකුලම වැව ලෙස හඳුනාගෙන තිබීම නිසා ය. මෙම රජු විසින් කරවන ලද වැදගත්ම වාරි නිර්මාණයක් වන්නේ මණිමේඛලා බැම්ම නම් අමුණය (ම.ව. පරි 41 පෙළ 35). මෙය මහවැලි ගඟ හරස්කොට ඉදිකරන ලද මිනිපේ අමුණ ලෙස හඳුනාගෙන තිබෙන අතර එමගින් ආරම්භවන ඇළ මාර්ගයෙන් අත්තර් නිමින හරහා ජලය ගෙනගිය බවට සාක්ෂි හමුවී තිබේ. මීට අමතරව මින්නේරිය වැවෙන් ආරම්භ වන මහ ඇළ ද කරවූ බව සඳහන්වේ. ඔහුගෙන් පසු රාජ්‍යත්වයට පත්වූ දෙවන අග්ගබෝධි රජු (604614) ද දේශීය වාරි කර්මාන්තයේ දියුණුවට සුවිශේෂී දායකත්වයක් සපයා ඇත. එතුමන් විසින් වැඩි වශයෙන් සිදුකර ඇත්තේ පැරණි වාරි නිර්මාණ යළි ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමයි (නිකොලස්. 1961. පි 298). මොහු විසින් සාදන ලද වැව් 12 ක් පිළිබඳව පූජාවලියේ සඳහන්වන අතර (පූජා. පි 28) රාජාවලිය එම සංඛ්‍යාව 13 ක් ලෙස දක්වා තිබේ (රාජා. පි 56). එම රජු විසින්ම කරවන ලද මේ වාරි නිර්මාණ අතර ගංකලා වැව හා ගිරිකලා වැව ද වේ (ම.ව. පරි 41 පෙළ 68). මින් ගංකලා වැව වර්තමාන කන්තලේ වැව ලෙසින් ද, ගිරිකලා වැව වර්තමාන ගිරිතලේ වැව ලෙසින් ද හඳුනාගෙන තිබේ. මීට අමතරව වලහස්සවාපි නමින් වැවක් ද කරවා තිබේ (ම.ව. පරි 41 පෙළ 68).

ක්‍රි.ව. 7 වන සියවස වන විට ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි කර්මාන්තය ජාලයක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වීම සිදුවී තිබේ. විශේෂයෙන් ම ඇළ මාර්ග මගින් ගංගා නිමින අතර සම්බන්ධතාවය ඇති කිරීම නිසා අතිරේක ජල සම්පාදනය කිරීමට හැකිවීම නිසා දිවයිනේ බොහෝ වාරි නිර්මාණවල කාර්යක්ෂමතාව මේ වන විට ඉහළ මට්ටමක පැවතී බව තහවුරු වේ. විශේෂයෙන්ම ගංගාව > අමුණ > ඇළ මාර්ගය > වැව අතර පැවති සම්බන්ධතාව මෙම කාලයේ දී වඩාත් හොඳින් පෙන්වුම් කළ බව පැහැදිලි ය. මේ වන විට ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවති ප්‍රධාන වාරි කර්මාන්ත පද්ධතිය මෙලෙස ගොණුකොට දක්වා තිබේ.

1. ගංඟා ජලය හැරවීමේ ව්‍යාපාර

- අ. කළුගඟ හත්කොට අමුණ > ඇළ > අඹන්ගඟ ඇළහැර අමුණ > ඇළහැර ඇළ > ගිරිතලේ වැව > මින්නේරිය වැව > ඇළ > කවුඩුල්ල වැව > ඇළ > කන්තලේ වැව.
- ආ. මහවැලි ගඟ හරහා බඳින ලද අමුණ > පබ්බත්තන ඇළ.
- ඇ. මහවැලි ගඟ හරහා බඳින ලද මිණිපේ අමුණ > ඇළ.
- ඈ. මල්වතු ඔයේ අමුණ > ඇළ > මානමතු වැව හෙවත් යෝධ වැව.

2. ජලය රැස්කිරීමේ ව්‍යාපාර

- අ. කලාවැව > ජයගඟ හෙවත් යෝධ ඇළ > තිසා වැව.
- ආ. ජයගඟ > ඇළ > නාවිවදුව වැව > ඇළ > නුවර වැව > ඇළ > මහගල්කඩවල වැව.
- ඇ. මහකනදරා වැව.
- ඈ. තන්තිමුරුප්පුකුලම වැව හෙවත් කුරුඳු වැව.
- ඉ. තිස්සමහාරාම වැව (නිකොලස්. 1961. පි 299300, JRAS [CB] NS 1959. 57).

මේ කාලයේ දී නිර්මාණය කරන ලද ඇතැම් වැව් නිශ්චිතව හඳුනාගත නොහැකි බැවින් මෙම ලේඛනය අසම්පූර්ණ බව නිකලොස් පවසා තිබේ (නිකොලස්. 1961. පි 299300, JRAS [CB] NS 1959. 57). කෙසේ නමුත් මේ කාලය වන විට වයඹ පලාත ආශ්‍රිතව ද වාරි පද්ධතියක් ගොඩනැගී තිබුණ අතර එය ප්‍රධාන වශයෙන් දැදුරු ඔය නිමිතය පදනම් කරගෙන සිදු කරන ලද්දක් විය.

- අ. දැදුරුඔය > මාදැත්තාව වැව (මාදතු වැව) > දැදුරු ඔය අමුණ > ඇළ > මාගල්ලේ වැව.
- ආ. කිඹුල්වානඔය > කිඹුල්වානා වැව > දැදුරුඔය.
- ඇ. මැද්දකැටිය වැව (සංගමුව වැව).
- ඈ. මහඵලිය වැව හෙවත් මා ඵලිය වැව.

මෙම කාලය තුළ ඉදිකරන ලැදැයි සිතිය හැකි වැව් ගණනාවක් ම හඳුනා ගැනීමට පිළිවන. මී ඔය හරස්කොට ගොඩනගන ලද මඩගල්ල වැව හා තබ්බෝව වැව, දැදුරු ඔය නිමිතයේ ඉදිකරන ලද යකඩපොත වැව, හානිගම්මන වැව හා තලගල්ල වැව, යාන්ඔය අසල ඉදිකරන ලද වාහල්කඩ වැව, උතුරු ප්‍රදේශයේ පාවන්කුලම වැව හා වව්නිකුලම ත්‍රිකුණාමල ප්‍රදේශයේ සේරුවිල වැව, හබරන ප්‍රදේශයේ හොරිවිල වැව, මල්වතු ඔය හරස්කොට ඉදිකරන ලද ඒරු වැව වැනි වැව් මෙම කාලය සීමාව අතරතුර ඉදිකරන ලද විශාල වැව් ලෙස විශ්වාස කළ හැකි ය. ඒ අනුව ක්‍රි.ව. 7 වන සියවස වන විට අනුරාධපුර යුගයට අයත් වාරි කර්මාන්තයේ උච්චතම අවස්ථාව පිළිබිඹු කරන බව පැහැදිලි ය. එහි සුවිශේෂත්වය වන්නේ මේ වන විට එය එකිනෙක බැඳුණු වාරි කර්මාන්ත පද්ධතියක් (Irrigation Network) ලෙස ක්‍රියාත්මක වීමයි. එය දේශීය වාරි තාක්‍ෂණයේ සුවිශේෂීත්වයක් දක්වන අවස්ථාවක් ලෙස සැලකිය හැකි වේ.

දෙවන අග්ගබෝධි රජුගෙන් පසු දශක කිහිපයක් ම රට තුළ ඇති වූ දේශපාලනික වියවුල් සහගත ස්වභාවය නිසා රට තුළ සෑම ක්ෂේත්‍රයකම දක්නට ලැබෙන්නේ පරිහානි තත්ත්වයකි. මේ නිසා වාරි මාර්ග කටයුතු පිළිබඳ සැලකිල්ලක් නැතිවී ගිය හෙයින් ඒවා විනාශ වීමේ තර්ජනයකට මුහුණපා තිබේ. මෙම වියවුල් සහගත තත්ත්වය නිරාකරණය වූයේ මානවම්ම රජු (684718) රාජ්‍යත්වයට පැමිණීමත් සමගය. ඔහු නව රාජ්‍ය කාලය තුළ ජනතාවගේ දුක වැලැක්වීමට කටයුතු කළ බව වංසකථාවේ සඳහන්වීමෙන් ^මව. පරි 45 පෙළ 654) පැහැදිලි වන්නේ බිඳිගිය වාරි කර්මාන්ත යළි ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමට කටයුතු කළ බවයි. මේ හේතුවෙන් ක්‍රි.ව. 8 වන සියවස ආරම්භ වන විට රටේ සමෘද්ධිමත් භාවය යළි ඇතිවී තිබෙන බව පෙනේ. ක්‍රි.ව. 89 සියවසේ අතර කාලය තුළ ප්‍රධාන වශයෙන් දක්නට ලැබෙන්නේ පෙර රජවරුන් විසින් කරවන ලද වාරි මාර්ග කටයුතු යළි ප්‍රතිසංස්කරණයන්ට ලක්වීම පිළිබඳ තොරතුරු ය. පස්වන අග්ගබෝධි රජු (718724) උපතිස්ස රජු විසින් කරවන ලද ගොණ්ඩිගාම වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම, දෙවන මිහිදු රජු (77797) කලා වැව වාරි කර්මාන්තය දියුණුකොට එයට අතිරේක ජල සම්පාදනය කිරීමට කටයුතු යෙදීම සිදුකර තිබේ (මව. පරි 46 (48) පෙළ 89 හා 148). දෙවන සේන රජු (853887) මිනිසේ ඇළ දීර්ඝ කිරීම සිදුකරන ලද අතර කනදුරා වැවේ ජල ධාරිතාව වැඩි කිරීමට කටයුතු කිරීමත්, මින්තේරි වැවේ සොරොච්චක් කරවීමත්, කටුන්තරු වැව ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමත් සිදුකර ඇත (මව. පරි 51 පෙළ 723). දෙවන උදය රජු (887898) ද මෙරට වාරි කර්මාන්ත දියුණු කිරීමට කටයුතු කර තිබේ. පෙර කරවන ලද වැව්වල ජල ධාරිතාවය වැඩි කිරීමට එම රජු විසින් කටයුතු කර තිබෙන බව හඳුනාගත හැකි ය. මහානදිය හෙවත් වළවේ ගඟ හරහා බඳින ලද අමුණකින් දැනට නටඹුන්ව පවතින පැරණිම විශාල වැව වූ පාණ්ඩිකුලම වැව ට ජලය ලබාදීමට කටයුතු කිරීම, මල්වතු ඔය හරහා බඳින ලද අමුණකින් දැනට නටඹුන්ව පවතින පැරණිම විශාල වැව වූ පාණ්ඩිකුලම වැවට ජලය ලබාදීමට කටයුතු කිරීම, මල්වතු ඔය හරහා බඳින ලද අමුණකින් මන්තාරම ප්‍රදේශයේ වූ ආකට්ටිමුරුප්පු වැව ට ජල සම්පාදනය කිරීම සහ මයෙන්තිවාපි හෙවත් මහවිලච්චිය වැව විශාල කිරීම සිදුකර තිබේ (නිකොලය. 1961. 3012). තුන්වන සේන රජු (938946) ද විනාශයට පත් වැව් අමුණු රාශියක් ප්‍රතිසංස්කරණය කර තිබේ (මව. පරි 54 පෙළ 334). මීට අමතරව පස්වන කාශ්‍යප රජුගේ (913 923) අනුරාධපුර පුවරු ලිපියෙන් අනාවරණය වන්නේ කුඹුරු වගා කිරීමට අවශ්‍ය පහසුකම් සලස්වා දෙමින් සාගත බිය දුරුකරන ලද බවයි (EZ. Vol- I. No; 4). සිව්වන මිහිදු රජු (956972) ද කැඩිබිඳී ගිය වැව් අමුණු ප්‍රතිසංස්කරණය කොට ලංකාවේ පැවති සාගතය නිමාකළ බව ඔහුගේ ජේතවනාරාම පුවරු ලිපියේ සඳහන් කර ඇත (EZ. Vol- I. No; 20).

ඉහත තොරතුරු විමර්ශණය කරන විට පැහැදිලි වන්නේ ක්‍රි.ව. 810 කාලය තුළ දේශීය වාරි කර්මාන්තය සඳහා නව නිර්මාණ කිසිවක් එකතුවී නොතිබෙන බවයි. නව වාරි නිර්මාණ බිහි නොවීමට බලපෑ ප්‍රධාන හේතුව ලෙස හඳුනාගත හැක්කේ ඒ වන විට වියළි කලාපය තුළ ප්‍රමාණවත් පරිදි වැව් අමුණු හා ඇළ මාර්ග ඉදිවී තිබීමයි. එසේ වුවද එම වාරි මාර්ග නිසි පරිදි ප්‍රයෝජනයට ගත්තාද යන්න පිළිබඳව ගැටළු මතුවේ. එම අදහස තහවුරු කරන කරුණු පස්වන කාශ්‍යප හා සිව්වන මිහිදු රජුගේ ඉහත සඳහන් පුවරු ලිපි මගින් ලැබේ. එම රාජ්‍ය කාලය තුළ ඇතිවූ දුර්භික්ෂ මෙම සුවිසල් වාරි කර්මාන්තයේ බිඳවැටීම නිසා සිදුවූ බවට ද උපකල්පනය කළ හැකි ය. වාරි මාර්ග පද්ධතියේ බිඳ වැටීමට ස්වාභාවික හේතූන් මෙන්ම දහවන සියවසේ මැද භාගයේ දී ඇති වූ දකුණු ඉන්දීය ආක්‍රමණ ද බලපාන්නට ඇත (බස්නායක. 1997. පි 34). නොසන්සුන්කාරී දේශපාලන වාතාවරණය තුළ නිසි නඩත්තුවකට ලක්නොවූ වාරි නිර්මාණ

වැඩි ප්‍රමාණයක් ස්වාභාවික ක්‍රියාකාරකම්වලට ලක්වී විනාශවන්නට ඇති අතර ඇතැම් වැව් ආක්‍රමණිකයින් විසින් විනාශ කරන්නට ඇතැයි සිතිය හැකි වේ.

ක්‍රි.ව. 993 දී සිදුවූ වෝල ආක්‍රමණයන් සමග අනුරාධපුර රාජධානිය බිඳ වැටුණු අතර සොළීන් තම අගනුවර බවට පත්කරගන්නා ලද්දේ පොළොන්නරුව ය. වසර 77 ක් පමණ සොළීන් විසින් මෙරට පාලනය කරන ලද අතර එය අවසන් කරන ලද්දේ ක්‍රි.ව. 1070 දී පළමුවන විජයබාහු රජු (1055-1110) විසිනි. රාජ්‍යත්වය ස්ථාවර කරගත් ඔහු තම ප්‍රධාන කාර්යයක් ලෙස ඉටුකරන ලද්දේ වාරි මාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු ය (මව. පරි 60 පෙළ 4854). ඔහු විසින් කරවන ලද එකම වැව ලෙස සඳහන් වන්නේ උගව තැනිතලා ප්‍රදේශයේ පිහිටි බුදුගුණ වැව පමණි (මව. පරි 60 පෙළ 834). වංසකථාවට අනුව පැහැදිලි වන්නේ පෙර රජවරු කරවන ලද විශාල ප්‍රමාණයේ වැව් ගණනාවක්ම යළි ප්‍රතිසංස්කරණයට ලක්කර තිබෙන බවකි. ඒ අනුව පැහැදිලි වන්නේ සොළී පාලනය අවසන් වන විට මෙරට වාරි කර්මාන්තයේ ද විශාල බිඳ වැටීමක් පැවති බවයි. විජයබාහු රජුගේ අභාවයෙන් පසු වසර 25 ක පමණ කාලයක් තුළ පැවතියේ දේශපාලනික විඛණ්ඩනයක් සහිත වූ කාලයකි. එම කාලය තුළ ද මෙරට ගම්, නියමිගම් පමණක් නොව වැව්, අමුණු හා ඇළ මාර්ග ද විනාශ කළ බව වංසකථාවේ සඳහන්වේ (මව. පරි 61 පෙළ 64).

දේශීය වාරි කර්මාන්තයේ ස්වර්ණමය අවධිය පළමුවන පරාක්‍රමබාහු (1153-1186) රජුගේ කාලයේ දී උදාවේ. එතුමන් විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද හා අලුතින් ඉදිකරන ලද වැව්, අමුණු හා ඇළ මාර්ග විශාල ප්‍රමාණයක් පිළිබඳ තොරතුරු වංසකථාවේ සඳහන්ව ඇත. එසේ වුවද ඒ සඳහා ඔහුට ශක්තිමත් පසුබිමක් සැකසුනේ දක්ඛිණ දේශයේ පාලකයා බවට පත්වීම හා ඔහු විසින් අනුගමනය කරන ලද ආර්ථික ප්‍රතිපත්තිය යන කරුණු දෙක මත පදනම්ව ය. හෙතෙම සිය මළනුවන් වූ කීර්ති ශ්‍රී මේඝ රජුගෙන් පසු ක්‍රි.ව. 1140 දී පමණ දක්ඛිණ දේශයේ පාලකයා බවට පත්විය (ල.වි.වි.ල.ඉ. 1972 පි 420). ඔහු වර්තමාන පඬුවස්නුවර ආශ්‍රිතව පරාක්‍රමපුර නමින් නගරයක් ඉදිකර එහි සිට දක්ඛිණ දේශයේ පාලන කටයුතු මෙහෙය වූ බව පුරාවිද්‍යාත්මක සාක්ෂිවලින් ද සනාථවී තිබේ (ASCAR. 1950. P 19-20). දිවයිනේ අගරජු වීමේ අභිප්‍රායේ මූලික පදනම මෙහිදී සකස්වූ බව කිවහැකි ය. ඒ සඳහා රජු විසින් ප්‍රථමයෙන් සිදුකරන ලද්දේ ආර්ථික සංවර්ධනය ඇති කරලීමට කටයුතු කිරීමයි (මව. පරි 68 පෙළ 715). පරාක්‍රමබාහු රජුගේ ආර්ථික දර්ශණය ප්‍රධාන අංශ තුනක් යටතේ හඳුනාගත හැකි ය.

1. වාරි කර්මාන්තය සංවර්ධනය කිරීම මගින් කෘෂි ආර්ථිකය දියුණු කිරීම.
2. දේශීය හා විදේශීය වාණිජ කටයුතු.
3. අයබදු ලබා ගැනීම.

දක්ඛිණ දේශයේ කෘෂි කාර්මික කටයුතු දියුණු කිරීමට අදහස් කළ පරාක්‍රමබාහු රජු තම නිලධාරීන්ට උපදෙස් දී උනන්දු කරවා ඇත (මව. පරි 68 පෙළ 7). විශේෂයෙන්ම ප්‍රදේශයේ පවතින වියළි දේශගුණික තත්ත්වය කෙරෙහි අවධානය යොමුකළ හෙතෙම දක්ඛිණ දේශයේ ප්‍රධාන ජල මාර්ගය වූ ජජ්ජර නදිය (දැදුරු ඔය) ආශ්‍රිතව වාරි මාර්ග තැනීමට යොමුවිය. හෙතෙම දැදුරු ඔය ස්ථාන තුනකින් හරස්කර කොට්ට්ඨබද්ධ, සුකරනිජ්ජර හා දෝරදත්තික යන අමුණු කරවා ගොවිතැනට අවශ්‍ය ජල සම්පාදනයට පියවර ගෙන තිබේ (මව. පරි 68 පෙළ 16 38).

**අනසිත් වැටෙන එකඳු දිය බිඳක් පවා මනුෂ්‍ය ප්‍රයෝජනයට නොගෙන
මුහුදට ගලා නොයා යුතුය ”**

යන ප්‍රකාශනය පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් කරන ලද්දේ දැදුරු ඔය ආශ්‍රිත වාරි කර්මාන්තවල නියැලෙන අවස්ථාවේ දීය (මව. පරි 68 පෙළ 112). මීට අමතරව ප්‍රදේශය තුළ පිහිටි පුරාණ වැව් විශාල ප්‍රමාණයක් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමත් අලුතෙන් ඉදිකිරීමටත් යොමුවී ඇත (මව. පරි 68 පෙළ 4352). ඔහු විසින් දක්වන දේශය තුළ ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද වැව් සමූහය පිළිබඳව ලේඛනයක් නිකලොස් විසින් සකස්කර තිබේ (C.H.J Vol- IV 1954 – 55 to 57-9, සහ නිකොලස්. 1959. සිට 6670). රජුගේ අවධානය දක්වන දේශයේ වගා නොකරන ලද ප්‍රදේශ වෙත ද යොමුවී තිබේ. එවැනි ස්ථාන ප්‍රයෝජනයට නොගෙන නොතැබිය යුතුය යන්න පරාක්‍රමබාහු රජුගේ ප්‍රකාශයකි (මව. පරි 68 පෙළ 578). ඒ අනුව මෙතෙක් ජනාවාස රහිත වූ වගුරු හා වනාන්තර සහිත වූ පඤ්චයෝජනරට්ඨ (පස්යොදුන් රට) ප්‍රදේශයේ වැඩි ජලය බැස යාමට සලස්වා විශාල භූමි ප්‍රදේශයක් අළුතෙන් අස්වද්දා ඇත (මව. පරි 68 පෙළ 513).

ආර්ථිකය ශක්තිමත් කරලීම සඳහා පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් අනුගමනය කරන ලද තවත් සාර්ථක ක්‍රියාදාමයක් වූයේ දේශීය හා විදේශීය වාණිජ කටයුතු දියුණු කරලීමයි. අන්තරාංගධුර නම් නිලධාරියකු පත්කළ හෙතෙම ඔහුට රටේ සම්පත් සහිත ස්ථාන භාරදී තිබුණි (මව. පරි 69 පෙළ 323). දේශීය වෙළඳ ද්‍රව්‍ය පිටරට ට අලෙවිකිරීම සඳහා නැව් මගින් යවා ඇත (මව. පරි 69 පෙළ 834). දිවයිනේ අගරජු වීමෙන් පසුව ද ජාත්‍යන්තර වෙළඳ කටයුතු එසේම පවත්වා ගැනීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ එමගින් විශාල ආදායමක් ලැබූ බවයි. ක්‍රමවත්ව සංවිධානය වූ අයබදු ලබාගැනීමේ ක්‍රමයක් ද මේ කාලය තුළ සකස්කර තිබිණ. දේශීය භාණ්ඩ හා නිෂ්පාදනවලින් පවා අයබදු රැස්කරගෙන තිබේ (මව. පරි 69 පෙළ 29 හා 38). රජුගේ ප්‍රධාන නිලධාරීන් දෙදෙනෙක් සිටි අතර ඉන් එක් නිලධාරියෙකු රටේ වස්තුව භාරව හා අනෙක් නිලධාරියා ආරක්‍ෂක සේනා භාරව කටයුතු කර ඇත (මව. පරි 69 පෙළ 29). පරිපාලනය ශක්තිමත් කරලීම තුළින් ආර්ථිකය නගා සිටුවීමට පරාක්‍රමබාහු රජු කටයුතු කිරීමේ ප්‍රතිඵලය වූයේ ක්‍රි.ව. 1153 දී මුළු දිවයිනේම අගරජු ලෙස පෙළොන්නරුව අගනුවර කරගනිමින් රාජ්‍යත්වයට පැමිණීමට හැකිවීමයි. දක්වන දේශයේ පාලකයා වශයෙන් ලද අත්දැකීම් අගරජු ලෙස කටයුතු කිරීමේ දී ද වැඩි වර්ධනය කරගනිමින් අනුගමනය කළ බව එතුමාගේ කටයුතු සම්බන්ධයෙන් වූලවංසය ඉදිරිපත් කරන තොරතුරුවලින් තහවුරු වේ.

පොළොන්නරුවේ රාජ්‍යත්වයට පත්වීමෙන් පසු පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් වාරි කර්මාන්තයේ දියුණුවට විශාල මෙහෙයක් සිදුකර තිබේ. වංසකථාව පරික්‍ෂා කරන විට පැහැදිලි වන්නේ මින්පෙර තිබූ වැව් අමුණු ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම හෝ විශාල කිරීම ඔහු විසින් වැඩි වශයෙන් සිදුකර තිබෙන බවකි. තම රාජ්‍ය කාලය තුළ අමුණු 165 ක් ද, ඇළ මාර්ග 3910 ක් ද, මහ වැව් 163 ක් හා කුඩා වැව් 2376 ක් ද කරවන ලද හෝ ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද බව වංසකථාවේ සඳහන්වේ (මව. පරි 79 පෙළ 2487). මෙය මෙරට රජ කෙනෙකු විසින් කරන ලද වැඩිම වාරි නිර්මාණ ප්‍රමාණය ලෙස සැලකිය හැකිවේ. අනුරාධපුර රාජධානිය බිඳවැටුණු අවධියේ සිට සොළී පාලන කාලය තුළ නිසි නඩත්තුවක් නොවීමෙන් විනාශවී ගිය හෝ වෙනත් හේතූන් මත විනාශ කරන ලද ලොකු කුඩා වැව්, අමුණු හා ඇළ මාර්ග දිවයිනේ බොහෝ ප්‍රදේශවල ශේෂව තිබුණි. පළමුවන විජයබාහු රජු විසින් යළි ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද්දේ ද එවැනි වාරි කර්මාන්ත රාශියකි. පළමුවන විජයබාහු රජුගේ ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති තුළ කෘෂි කර්මාන්තයට ප්‍රධාන ස්ථානයක් හිමිව තිබුණත් ඊට ඇවැසි ජල සම්පාදනය කිරීම පිණිස නව

වාරි මාර්ග කරනවාට වඩා පහසුවෙන් පැවති වාරි නිර්මාණ ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්නට ඇත. පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජු පළමු පියවර ලෙස දක්වන දේශය ආශ්‍රිත වාරි මාර්ග යළි ගොඩනැගූ අතර අනතුරුව දිවයිනේ සෙසු ප්‍රදේශවල පිහිටි විශාල වාරි කර්මාන්ත ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා යොමුවී ඇත (මව පරි 79, පෙළ 3140). පරාක්‍රමබාහු රජු විසින් කරවන ලද නව වාරි නිර්මාණ රාශියක් පිළිබඳව වංසකථාවේ තොරතුරු සඳහන්ව තිබේ. ඒ අතර වඩාත් වැදගත් වනුයේ පරාක්‍රම සමුද්‍රයයි. පුරාණ කාරගංඟාව හෙවත් අඹන්ගඟ හරස්කොට ආංගම්මැදිල්ලේ දී බඳින ලද අමුණකින් ඇරඹෙන ආකාශ ගංගා නම් වූ ඇළ මාර්ගයෙන් මෙයට දියවර සපයා තිබේ (මව පරි 79, පෙළ 257). මීට අමතරව පරාක්‍රම තඩාග නම් වූ වැවක් ද, මිහිඳුතලා නම් වැවක් ද, ඒකාභවාපි නමින් වැවක් ද, පරාක්‍රම සාගර නම් වූ වැවක් ද, කොටුබද ගඟුන්හැලි නම් වූ වැවක් ද කරවූ බව සඳහන්ව ඇත (මව. පරි 79 පෙළ 289). මෙම වැව් මේ වන තෙක් නිවැරදිව හඳුනාගෙන නොමැත.

පරාක්‍රමබාහු රජුගේ වාරි කර්මාන්තයේ සුවිශේෂී ස්වභාවයන් ලෙස හඳුනාගෙන ඇත්තේ ස්වාභාවික විශාල ගංගා තමාම අහිමින ආකාරයට හසුරුවාලමින් ඉන් ලබාගන්නා ජලය උපරිම ලෙස ප්‍රයෝජනයට ගැනීමට කටයුතු යෙදීමයි. එම කාර්යය ඔහු විසින් ආරම්භ කරන ලද්දේ දක්වන දේශයේ පාලකයාව සිටි සමයේ දීය. තම රාජ්‍ය කාලය තුළ දැදුරු ඕය ස්ථාන හයකින් අවුරා අමුණු බැඳ ජලය ලබාගැනීම මෙයට නිදසුනකි (මව. පරි 68 පෙළ 16 344 378 පරි 79 පෙළ 678). මහවැලි ගඟ හරහා බඳින ලද අමුණකින් ආරම්භ වන්නාවූ අවිරවකී ඇළ (කාලිංග යෝධ ඇළ) මාර්ගය මගින් පරාක්‍රම සමුද්‍රයට හා මින්තේරි වැව ට පහළ විශාල ප්‍රදේශයකට ජල සැපයීම කර තිබෙන බව පැහැදිලි ය (මව. පෙළ 523). මෙම ඇළ මාර්ගයේ නටඹුන් වර්තමානයේ හිඟුරක්ගොඩ ආශ්‍රිත ප්‍රදේශයෙන් හඳුනාගැනීමේ හැකියාව පවතී. නව ඇළ මාර්ග ඉදිකිරීම මගින් ද පවතින ඇළ මාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය මගින් ද විශාල කෘෂි බිම් ප්‍රමාණයක් අස්වැද්දීමට කටයුතු කර ඇති බව පැහැදිලි ය.

පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජු රජරට හා රුහුණු ප්‍රදේශය ආවරණය වන පරිදි පෙර රජවරුන් විසින් ඉදිකරන ලද මහ වැව් වැඩි ප්‍රමාණයක් ප්‍රතිසංස්කරණය කර තිබේ. එම වැව් අතර මනිහිරිවාපි (මින්තේරිය වැව), මහදාරගල්ලකවාපිය (මහගල්කඩවල වැව), සුවණ්ණකිස්සවාපිය (කවුඩුල්ල වැව), කාලවාපිය (කලා වැව) හා එමගින් ජලය රැගෙන ගිය ජයගඟ ඇළ මාර්ගය, කාණවාපිය (මහකණදරා වැව), පදිවාපිය (පදවිය වැව), පත්තපාසාණවාපිය (නාවිවදුව වැව), මානාමතුවාපිය (යෝධ වැව), වළාහස්සවාපිය (වලස්කැටිය වැව), අංගගාමවාපිය (අංගමුව වැව), රෝහණ දේශයේ පණ්ඩුකොලම්බවාපිය (පඬික්කුලම වැව) හා එහිම උරුවේලාවාපිය (එනිමොලේ වැව) යන වැව් ප්‍රතිසංස්කරණය කළ බව වාර්තා වේ (නිකොලස්. 1972. 52930).

මූලවංසයේ සඳහන් තොරතුරු අනුව පැහැදිලි වන්නේ මෙරට වාරි කර්මාන්ත සංවර්ධනයේ උත්කෘෂ්ටතම අවධිය පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රාජ්‍ය කාලය වන බවයි. ඔහු විසින් අනුගමනය කරන ලද ක්‍රියාමාර්ග හේතුවෙන් මේ කාලය තුළදී මෙරට වාරි මාර්ග, පද්ධතියක් ලෙස ක්‍රියාත්මක වූ බව හඳුනාගැනීමට පිළිවන. විශේෂයෙන්ම සුවිසල් වැව් සඳහා අමතර ජල සම්පාදනයට කටයුතු කිරීම මගින් ඒවා වඩාත් කාර්යක්ෂම කිරීමට කටයුතු කිරීම මගින් කෘෂි කර්මාන්තයේ වැඩි ප්‍රතිලාභ ලබා ගැනීමට කටයුතු කර තිබෙන බව පැහැදිලිය. පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජුගේ කාලයේ ඇති වූ ආර්ථික සමෘද්ධිය හා ආගමික සමෘද්ධිය උදෙසා රටෙහි

ස්වයංපෝෂිත බව සෘජුවම බලපා තිබෙන බව පෙනේ. සුවිසල් රජ මාළිගා, වෙහෙර විහාර ගොඩනැගීම පමණක් නොව විදේශ ආක්‍රමණයන් සිදුකිරීමට පවා අවශ්‍ය ශක්තිය හා ධෛර්යය පරාක්‍රමබාහු රජුට ලබාගැනීමට හැකිවූයේ රජු විසින් අනුගමනය කරන ලද වාරි මාර්ග සංවර්ධනය කේන්ද්‍ර කරගත් කෘෂි ආර්ථිකය නගාසිටුවීමේ ක්‍රියාවලිය බව පැහැදිලිවම හඳුනාගත හැකි ය.

වූලවංසයට අනුව පරාක්‍රමබාහු රජුගෙන් පසු මෙරට වාරි කර්මාන්තයේ දියුණුවට සම්බන්ධ වූ රජවරුන් කිසිවකු පිළිබඳව සඳහන් නොවේ. එසේ වුවද ශිලා ලේඛනවල සඳහන් තොරතුරු අනුව නිශ්ශංකමල්ල රජු (1187/1196) වැව් තැනීම හා වාරි මාර්ග ප්‍රතිසංස්කරණය කටයුතුවල නිරතවී ඇති බව සනාථ වේ (EZ. Vol- II No; 14, 15, 17, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 29, 42). රත්කොත් දාගැබ වැම් ලිපියේ නිශ්ශංකමල්ල රජු

"රත්තිසැ මිනිහොරු ගඟතලා පදී ඇතුළු තුන් රජගේ නොඑක් මහවැනනා..... "

යනුවෙන් සඳහන් කර තිබේ (EZ. Vol- II No; 23, 24). ඒ අනුව පිළිවලින් කවුඩුල්ල, මින්නේරි, කන්කලේ හා පදවිය යන විශාල වැව් එම රජුගේ ප්‍රතිසංස්කරණයට ලක්වී තිබෙන බව පැහැදිලි ය. මීට අමතරව ඔහු විසින් නිශ්ශංක සමුද්‍රය නමින් හා පාණ්ඩිවිජයකුලම නමින් වැව් දෙකක් කරවූ බව සඳහන්ව ඇත. එසේ වුව ඒ පිළිබඳ සඳහන් ලිපි හමුවන ස්ථාන අනුව එම වැව් නිශ්ශංකමල්ල රජු විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමෙන් පසු එම නම් යොදා තිබෙන බව පැහැදිලි වේ (ල.වි.වි.ල.ඉ. කාණ්ඩ I භාගය II පි. 488). පඬුවස්තුවර ප්‍රදේශයේ පිහිටි පුරාණ පඬුවාවේ මඩ සොරොව්වේ ගල් තලාව ආශ්‍රිතව නිශ්ශංකමල්ල රජුගේ සෙල්ලිපියක් තිබීමෙන් පැහැදිලි වන්නේ එම වැව ද ඔහු විසින් ප්‍රතිසංස්කරණය කරන්නට ඇති බවයි. මෙ සම්බන්ධයෙන් පාකර් ද වාර්තා කර තිබේ (Parker. 1981. P 357). කෙසේ නමුත් ඔහු විසින් කරවන ලද පෙළොන්නරුව කලා ක්‍රීඩා විනෝද ගල් ආසන ලිපියේ හා ප්‍රිතිදාන මණ්ඩප ගිරි ලිපියේ සඳහන්

"තුන් රජයෙහි බොහෝ කල් අපවත් මහ වැව් ඇළ අමුණු බන්දවා ඒ ඒ රට සුභික්‍ෂ කොටැ..... "(EZ. Vol- II No; 20, 29)

යන පාඨයෙන් පැහැදිලි වන්නේ වාරි මාර්ග රාශියක්ම ප්‍රතිසංස්කරණය කරන ලද බවයි.

නිශ්ශංකමල්ල රජුගෙන් පසු වාරි කර්මාන්තයේ ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සම්බන්ධයෙන් අවසන් වරට වාර්තාවන්නේ කලාභාණුවතී රැජිණ (12028) ගේ කාලයේ දීය. ඇය විසින් දැළුරු ඔය ආශ්‍රිතව ඉදිකරන ලද බතලගොඩ වැවේ බිඳීගිය ස්ථාන අළුත්වැඩියා කළ බව ඇයගේ ශිලා ලේඛනයක සඳහන්ව ඇත (EZ. Vol- IV No 10).

පළමුවන පරාක්‍රමබාහු රජුගෙන් පසු එකඳු වාරි කර්මාන්තයක් හෝ නව ඉදිකිරීම් ලෙස ගොඩනැගී නැත. නිශ්ශංකමල්ල රජු වුවද සිදුකර ඇත්තේ පැරණි වාරි මාර්ග යළි ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම පමණි. ඒ අනුව ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි කර්මාන්ත ඉතිහාසය තුළ ස්වර්ණමය අවධිය පරාක්‍රමබාහු රජුගේ කාලය තුළ උදාවී පැවති බව තහවුරු කරගත හැකිවේ. ඔහුගෙන් වසර කිහිපයකට පසු ඇතිවූ අස්ථාවර දේශපාලන තත්ත්වය මත දීර්ඝ කාලයක් පුරා රාජ්‍යත්වයේ කටයුතු කළ හැකි රජවරුන් කිසි කෙනෙකු පත්වූයේ නැත. මේ නිසා සිදු වූයේ පෙළොන්නරු රාජධානියේ බිඳවැටීමයි. ඒ සඳහා කාලිංග මාඝ වැනි විදේශ ආක්‍රමණ ද බලපා තිබේ (ම.ව. පරි 80 පෙළ 54 සිට). මේවන තෙක් වියළි කලාපීය තැනිතලා ප්‍රදේශය කේන්ද්‍රකරගෙන දීර්ඝ කාලයක් පුරා පැවති ශ්‍රී ලංකාවේ රාජධානී ඉන්පසු වැඩි වර්ෂාවක් සහිත නිරිතදිග කලාපයට සංක්‍රමණය වීම සිදුවිය. ඒ නිසා වාරි කර්මාන්තය මත පදනම්ව ගොඩනැගුණු දේශීය ආර්ථිකය කුළුබඩු, මුතුමැණික් හා වෙළඳාම වැනි වෙනත් ආර්ථික ක්ෂේත්‍ර කෙරෙහි යොමුවී තිබේ. මෙරට බහුතර ජනතාවක් වියළි කලාපීය ප්‍රදේශයෙන් බැහැරව නිරිතදිග කලාපයට සේන්ද්‍ර වූ අතර ඉතිරිවූ සුළු පිරිස තම ගම්මාන ආශ්‍රිතව පිහිටි කුඩා වැව් මගින් කෘෂි කර්මාන්තය තම අවශ්‍යතාවයන්ට පමණක් සපිරෙන පරිද්දෙන් සුළු පරිමාණයෙන් කරන්නට ඇත. ඒ සඳහා ඔවුන් කුඩා ප්‍රමාණයේ වැව් පමණක් ප්‍රතිසංස්කරණය කරගන්නට ඇති බව පෙනේ. විශාල ජනතාවක් නොසිටීම තුළ විශාල වාරි නිර්මාණ නඩත්තුකර පවත්වාගෙන යාමේ අවශ්‍යතාවයක් ඔවුන්ට නොදැනෙන්නට ඇත. එමෙන්ම දේශපාලනික හා සමාජීය හේතූන් මත ඒවායෙහි ක්‍රියාකාරිත්වය හා පැවැත්ම උදෙසා සකස්වී තිබුණු සමාජ සම්මත පාලන ව්‍යුහය බිඳවැටෙන්නට ඇති බව පැහැදිලි ය. එහි ප්‍රතිඵලය වූයේ මෙරට විශාල වාරි නිර්මාණ කෙරෙහි පැවති සැලකිල්ල ක්‍රමයෙන් අඩුවී යෑමය. නිසි සැලකිල්ලක් හා නඩත්තුවක් නොමැති විමෙන් ක්‍රමයෙන් දුර්වල වී ගිය විශාල වාරි නිර්මාණ ස්වාභාවික හේතූන්මත 13 වන සියවස මැද භාගය වන විට පූර්ණ වශයෙන් විනාශවී යන්නට ඇතැයි නිගමනය කිරීමට පුළුවන. ඒ අනුව දේශීය ජනතාවගේ විශිෂ්ඨතම හැකියාව පෙන්වුම් කරන වියළි කලාපීය සංකීර්ණ වාරි මාර්ග පද්ධතිය සම්පූර්ණයෙන්ම නටඹුන් බවට පත්වන්නට ඇති බව පැහැදිලි ය.

සමාලෝචනය

ඉහත තොරතුරු විමර්ශනය කිරීමේදී පැහැදිලි වන්නේ පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ වියළි කලාපීය වාරි කර්මාන්තය ප්‍රභවය වීම සඳහා ප්‍රදේශයේ පාරිසරික සාධක ප්‍රධාන වශයෙන් බලපා තිබෙන බවයි. එකී අභියෝගය ජය ගැනීම සඳහා ජනතාව මෙහෙය වීමේ වගකීම රජු ප්‍රධාන කොටගත් දේශපාලන අංශය මගින් සිදු කරනු ලැබ තිබෙන බව හඳුනාගත හැකිය. එහෙත් එය දේශපාලන තත්ත්වය මගින් ජනතාව වෙත එල්ල කල පීඩනයක් නොව එකී අවශ්‍යතාව ඔවුන්ට අවබෝධ කර දීමෙන් ජනතාව වාරි නිර්මාණ කරවීම කෙරෙහි යොමු කරන්නට ඇති බව පැහැදිලිය. දේශපාලන තත්ත්වය මගින් සිදු කරනු ලැබ ඇත්තේ සාමාජීය උපයෝගීතාව හඳුනාගනිමින් එකී කාර්යයන් මෙහෙයවීම බව නිගමනය කල හැකිවේ.